

Gyermekvédelmi Munkaterv 2022/2023-as nevelési év

A 2022/2023 – as tanévben munkánkat az 1997. évi XXXI. Ifjúságvédelmi törvény alapján az óvodai gyermekvédelmi törvény és az óvodai munkaterv szerint kívánjuk végezni.

Óvodai feltételek:

A 2022/2023 –as tanévben a felvételre jelentkező gyerekeket fogadni tudtuk.

A 2022/2023 –as tanévre felvett gyermekek várható száma : 114 fő

A pedagógusok feladatai a 2022/2023 – as tanévben az ifjúságvédelmi munkában

- Szülőkkel való jó kapcsolat kialakítása a családi nevelés fontosságának erősítése, a gyermek iránti felelősség vállalás ébrentartása.
- A gyermekek szociális, szociokulturális háttérének megismerése, környezettanulmány végzése családlátogatás alkalmával. (anamnézis elkészítése)
- Sikeres beilleszkedés segítése az óvodai közösségbe, meglévő képességeik kibontakoztatása, hiányzó képességeik fejlesztése.
- A gyermek szocializációja során elszenvedett hiányosságait, a család segítése mellett pótlása, javítása.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek, óvodavezetőnek.
- Nevelési céljaink, feladataink megismertetése a szülőkkel, a szülők szervezetének tagjaival.
- Az óvodapedagógusok következetes nevelőmunkájukkal segítsék, hogy a gyermekek sikeresen illeszkedjenek be az óvodai közösségbe, képességeik kibontakoztatásának, személyiségük alakítása eredményesebb legyen a családdal való együttnevelés során.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségét észlelik, törekedjenek pedagógiai eszközökkel segíteni, ellenkező esetben a gyermekvédelmi felelősnek jelenteni.
- Biztosítani kell a gyermeket megillető jogok érvényesülését az óvodában, szükség esetén védő, óvó intézkedésre javaslatot tenni.
- Az egyéni képességek kibontakoztatását, differenciált fejlesztés, tehetséggondozás, felzárkóztatás formájában megvalósítani.

- A csoportokban dolgozó óvónők jelezzék a gyermekvédelmi felelősnek, ha a gyermek magatartásából arra lehet következtetni, hogy környezete hátrányosan befolyásolja személyisége fejlődését. Szükség esetén a gyermekvédelmi felelős kezdeményezheti a hatósági eljárást. Javaslatot tesz a védő- -óvó intézkedésekre. A veszélyeztetett gyermeket nyilvántartásba veszi a GYÜSZ 45/A § 13. bekezdése alapján.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Összehangolni a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában.
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek felmérése az óvodapedagógus közreműködésével.
- Nyilvántartásba vétel a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség súlyosságának mérlegelése.
- Szükség esetén javaslattevés a további teendőkhöz.
- A nevelési év elején elkészíti a gyermekvédelmi munkatervet, tanév végén éves értékelést készít.
- Kapcsolatokat tart a Fonyódi Járási Szociális, Család és Gyermekjóléti Központtal.
- Részt vesz a Család és Gyermekjóléti Központ megbeszélésein.
- Munkájáról az intézmény vezetőjét és az óvodapedagógusokat folyamatosan tájékoztatja.

Óvodánk kapcsolatai:

- Szülői Munkaközösség
- Védőnők
- Gyermekorvos
- Családsegítő – és Gyermekjóléti Szolgálat
- Rendőrség
- Polgármesteri Hivatal Szociális – és Gyámügyi Osztály
- Iskola gyermekvédelmi felelőse
- Első osztályos tanítónők
- Általános Iskola

Gyermekvédelmi munkaterv a 2022/2023 – as nevelési évre

Augusztus

- Kapcsolattartás a bölcsődei gondozónőkkel, gyermekorvossal, védőnővel.
- A bölcsődéből, családból érkező gyermekeknél családlátogatás a csoportban dolgozó óvónők részvételével.

Szeptember

- Felmérés készítése a HH, HHH, az SNI – s, a BTM –s gyermekekről.
- Az óvodapedagógusok a szülők segítségével megszervezik a családoknál a szüretet.
- Mihály-napi őszi vásár az óvodában.

Október

- Aktuális feladatok ellátása
- Kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal.
- Hiányzások, igazolások folyamatos nyomon követése.
- Tök jó nap! Tökfaragó verseny rendezése a szülők között.

November

- Máton-napi lámpás készítése és felvonulás

December

- Kapcsolattartás az Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal.
- Adventi készülődés a szülőkkel

Január

- Alapítványi Rózsa-bál

Február – Március – Április

- Kapcsolattartás az általános iskolával, beiratkozások.
- Kapcsolattartás Fonyódi Járási Szociális, Család és Gyermekjóléti Központtal.
- Anyák napja csoportonként

Május

- Kapcsolattartás az iskolával – az iskolába készülő nagycsoportosokkal az első osztályosok meglátogatása.
- Családi nap – Évzáró kerti mulatság
- Gyermeknap

Június

- Ballagás

A családok bevonása az aktualitásoknak megfelelő közös programokba.

Fonyód, 2021.06.15.

Péterné Köcski Mónika
Péterné Köcski Mónika
Gyermekvédelmi felelős

Matuczáné Tuli Mária
Matuczáné Tuli Mária
Gyermekvédelmi felelős

FECSCKEPART
óvoda és bölcsőde

FECSCKEPART ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE
BELSŐ ÖNÉRTÉKELÉST TÁMOGATÓ
MUNKACSOPORT
2022/23-as nevelési évre vonatkozó munkaterve

8640 Fonyód, Fő u 25.
OM: 202376
Email: ovoda@fonyod.hu
Telefon: 85/560-32

A Belső Ellenőrzést Támogató Munka csoport munkája folytatódik a 2022-2023-as nevelési évben, melynek továbbra is a fő feladata az intézményi minőségmegőrzés a pedagógus önértékelésen és a minősítési eljáráson keresztül. Az intézményi átfogó önértékelés része a pedagógus, a vezető, és az intézmény önértékelése. A munkaterv az intézmény küldetésével, és az intézményi dokumentációban lefektetett célokkal, feladatokkal összhangban fogalmazza meg a 2022/2023-as nevelési év minőségügygel kapcsolatos feladatait. A lehetőséggel élve ketten jelentkeztek be a Minősítési eljárásra, továbbá egy fő gyakornoki Minősítő Vizsgára kötelezett.

1. Az önértékelés jogszabályi háttere:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 326/2013.(VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény a köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

Szakmai segédanyagok:

- Országos Tanfelügyelet- Kézikönyv óvodák számára
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez
- Önértékelési kézikönyv óvodák számára
- Fonyódi Óvoda Belső Önértékelési Szabályzata (2016.)

2. Az intézményi önértékelési éves terv hatálya, érvényessége, felülvizsgálata, a dokumentumok tárolása

Az intézményi Éves Önértékelési Terv hatálya: kiterjed az óvoda teljes nevelőtestületének pedagógusi körére. A programban foglaltak betartása mindenki számára kötelező.

Érvényessége: a jóváhagyástól számított következő munkanaptól, a 2022-2023-as nevelési évre érvényes. Jogszabály változás esetén felülvizsgálat és módosítás szükséges. Az önértékelési folyamat során keletkezett dokumentumokat az intézményben az érvényben lévő adatkezelési szabályoknak megfelelően kell kezelni. Az önértékelés eredménye az informatikai rendszerben hozzáférhető az értékelt pedagóguson kívül, az intézményvezető, valamint külső ellenőrzés esetén az Oktatási Hivatal és a külső szakértők, szaktanácsadók számára is.

3. A Belső Önértékelést Támogató Munkacsoport tagjai:

	Név	Munkakör	Beosztás
1.	Huber Livia	óvodapedagógus	BECS tag
2.	Kovácsné Halász Éva	intézményvezető	BECS tag
3.	Madarászné Proity Marianna	intézményvezető helyettes	BECS munkacsoport vezető
4.	Molnár Andrea	szakmai munkaközösség vezető	BECS tag
5.	Vajóczki Katalin	óvodapedagógus	BECS tag

4. A Belső Önértékelést Támogató Munkacsoport feladatai a 2022-2023-as nevelési évben:

- az intézményi elvárás rendszer meghatározása
- az adatgyűjtéshez szükséges kérdések, interjúk összeállítása, adatgyűjtés, kérdőívek kiadása, foglalkozáslátogatás, dokumentumelemzés, interjúk, szükség esetén a kérdőíves felméréshez kapcsolódó adatrögzítés
- a pedagógus önértékelések, a vezetői önértékelés és intézményi önértékelésseljárásának lefolytatása, koordinálása
- az aktuálisan érintett kollégák tájékoztatás
- az Oktatási Hivatal informatikai támogató felületének kezelése.
- az OH informatikai felületére a dokumentációk, az önértékelés eredményeinek határidőre történő feltöltése az informatikai rendszerbe (intézményvezető, adatrögzítő)
- a törvényi változásoknak megfelelően az önértékelési szabályzatok változtatása
- a pedagógus minősítésében, a pedagógus önértékelésében résztvevő pedagógusok segítése, felkészítése, támogatása
- a vonatkozó törvények és jogszabályok tanulmányozása, esetleges változások értelmezése
- az intézmény működését szabályozó dokumentumok (PP, SZMSZ) szerinti működés nyomon követése
- az aktuális nevelési év során értékelendő kollégák körének meghatározása
- a Belső Önértékelési Szabályzat, következő 5 éves ciklusra való elkészítése
- az éves önértékelési terv elkészítése
- az érintett partnerek tájékoztatása

A feladatokat a havi rendszerességgel működő munkacsoport koordinálja - szükség esetén az elvégzendő feladatok tükrében többször is – a munkacsoport tagjainak részvételével munkaidőn túli időpontban.

A Belső Önértékelést Támogató Munkacsoport részletes feladatait a Belső Önértékelési Szabályzat tartalmazza.

Az elkövetkező nevelési évben feltárjuk és elemezzük a rendelkezésünkre álló dokumentumokat és ezek alapján kialakítjuk az új önértékelési stratégiát. Elvégezzük a hiányzó dokumentumelemzéseket.

A 2022-2023-as nevelési év fő feladatai:

- A minősítési eljárások sikeres, zökkenőmentes lebonyolítása.
- Önértékelési látogatások sikeres, zökkenőmentes lebonyolítása.
- Pozitív eredményességi mutatók megvalósítása.
- A Belső Ellenőrzést Támogató Munkacsoport színvonalas működtetése.
- Pedagógiai feladatok gyakorlati ellenőrzése.
- Az új csoportnapló bevezetésének folyamatos vizsgálata.

5. Az önértékelésre kijelölt pedagógusok kiválasztásának elvei, az adott tanévben kijelölt kollégák köre

- Akiknél tanfelügyeleti ellenőrzés várható.
- Akiknek a minősítése várható.
- Akinek eddig még nem történt önértékelése az 5 éves cikluson belül.

6. Pedagógusértékelés

6.1. Tervezet a 2022/2023-as nevelési évben önértékelési eljárásban résztvevők körére:

Önértékelési eljárásban azon pedagógusok vesznek részt, akiket az aktuális nevelési évben az OH tanfelügyeleti látogatásra jelöl ki.

6.2. A pedagógusok önértékelésének módszerei, eszközei, időterve és folyamata:

Módszer	Eszköz	Határidő	Felelős
Tevékenységlátogatás	Megfigyelési lap	2022. 11. 23.	Huber Livia Kovácsné Halász Éva Madarászné Proity Marianna Molnár Andrea Vajóczki Katalin
Dokumentum-elemzés	Jegyzőkönyv	2022. 12. 12.	Huber Livia Kovácsné Halász Éva Madarászné Proity Marianna Molnár Andrea Vajóczki Katalin
Interjúk, kérdőíves módszer	Interjú kérdések, önértékelő kérdőív, szülői kérdőív	2023. 03. 31.	Huber Livia Kovácsné Halász Éva Madarászné Proity Marianna Molnár Andrea Vajóczki Katalin
Önértékelés	Önfejlesztési terv	2023. 04. 30.	Huber Livia Kovácsné Halász Éva Madarászné Proity Marianna Molnár Andrea Vajóczki Katalin
Adatok feltöltése	Informatikai rendszer	Látogatást megelőző 30 napig	Intézményvezető, adatrögzítő jogosultsággal rendelkező kolléga

6.3. Önértékelésre kijelölt óvodapedagógusok:

	Név	Időpont	Beosztás	Ellenőrzést végző személyek
1.	Bakó-Balogh Szilvia	2023.02.09.	óvodapedagógus	Huber Livia Kovácsné Halász Éva Madarászné Proity Marianna Molnár Andrea Vajóczki Katalin
2.	Matuczáné Tuli Mária	2022. 11. 23.	óvodapedagógus	
3.	Vajóczki Katalin	2023.04.05.	óvodapedagógus	

7. Vezetői értékelés

A vezető értékelése a vezetői ciklus 2. évében, a 2021-2022-es nevelési évben megtörtént, így a 2022/2023-as nevelési évben nem aktuális. Az értékelés a vezetőre vonatkozó intézményi elvárások alapján történt.

Az alábbi területekről származó adatok és tapasztalatok kerültek feldolgozásra:

- A tanulás és tanítás stratégiai vezetése és operatív irányítása.
- A változások stratégiai vezetése és operatív irányítása.
- Önmaga stratégiai vezetése és operatív irányítása.
- Mások stratégiai vezetése és operatív irányítása.
- Az intézmény stratégiai vezetése és operatív irányítása.

8. Intézményi önértékelés

Az 5 évente aktuális átfogó, teljes körű intézményi önértékelésre kerül sor a 2022-2023-as nevelési évben. A korábbi években vizsgált szempontok és az elvárások teljesülésének tükrében szükséges meghatározni a fejleszthető és kiemelkedő területeket. Ez alapján kell elkészíteni az 5 évre szóló intézkedési tervet, amely tartalmazza a megvalósítás feladatait és lépéseit.

Az intézményi önértékelés területei:

- Pedagógiai folyamatok
- Személyiség- és közösségfejlesztés
- Eredmények
- Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció
- Az intézmény külső kapcsolatai
- A pedagógiai munka feltételei
- Az Óvodai nevelés országos alapprogramban megfogalmazott elvárásoknak és a pedagógiai programban megfogalmazott intézményi céloknak való megfelelés
- Az intézmény önértékelésének módszerei, eszközei és folyamata

Módszer	Felelős	Határidő
Folyamatos adatgyűjtés	intézményvezető	2023. 08. 01.
Dokumentumelemzés	intézményvezető	2023. 08. 15.
Értékelés	intézményvezető	2023. 08. 31.

A Belső Önértékelést Támogató Munkacsoport éves terve az intézmény éves munkatervének részét képezi.

Fonyód, 2022. 05. 18.

Madarász Marianna
Madarászné Proity Marianna

BECS Munkacsoport vezető

Fecskepart Óvoda és Bölcsőde
Hagyományőrző munkaközösség

Éves terv
2022/2023

Készítette: Molnár Andrea

Témajegyzék

1. Szeptember

Munkaközösség tervének ismertetése, elfogadása.

Néphagyomány fogalma, megközelítése. Mi a néphagyomány? Miért fontos?

- Mihály napi vásár – közös megvalósítás!
- Felkérem a kolléganőket gyűjtőmunkára a novemberi témához, próbáljanak idősebb fonyódiaktól hagyományos ételekről érdeklődni.

2. Október

A népi kultúra és néphagyomány átadás szerepe az óvodai nevelésbe

- Szüret – csoportonként

3. November

Fonyód Járás hagyományos ételeinek felkutatása, megismerése, az egészséges életmódra nevelésben ágyazottan.

- Márton nap – csoportonként
- Kolléganők által begyűjtött anyag megismerése, értékelése.
- Bemutató foglalkozás

4. December

Az anyanyelvi nevelés fontossága, népszokások – hagyományok megelevenítése közben.

- Betlehemezés – egy csoport valósítja meg
- Bemutató foglalkozás

5. Január

Dramatikus játékok, népszokások.

- Új év – csoportonként

6. Február

A népi játékok fontossága, szerepe, megismerése.

- Farsang – csoportonként

7. Március

Népmese fontossága, kiemelt szerepe az óvodai nevelésben.

- Március 15. - csoportonként

8. Április

Népviselet fogalma, jelentősége, kapcsolódása a népszokásokhoz, hagyományokhoz.

- Húsvét – csoportonként
- Madarászné Proity Mariannt szeretném felkérni az előadás megtartására a népviseletekről.

9. Május

Az éves munka összegzése, értékelése. Beszámolók értékelése.

Megbeszélés, elemzés, értékelés.

1. Szeptember

Néphagyomány fogalma, megközelítése. Mi a néphagyomány? Miért fontos?

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a következőképpen határozza meg az óvodaképet és funkcióját: „Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciói.” Az általunk adaptált művészeti program mindemellett a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Az óvodapedagógus beépíti a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött, vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás.

Így a modern világgal ötvözve tovább él népünk nemzeti, kulturális gyökere, s a mai gyermekek is megismerhetik szépségét, értékét. Ezen értékek továbbadásával **erősítjük a gyermekekben a hazaszeretetet, és letesszük a szülőföldre való kötődés alapjait.** A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. A hagyományokat őrző csoportokban részt vevő óvodapedagógus ismeri a tárgyi kultúráját, szokásait. Fontos feladata a kultúrincs tovább örökítése. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit, népi játékeit, népmeséit, népdalait. Lakóhelyünk hagyományai szerint tervezzük meg a feladatokat, hiszen a hagyományőrzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

Ápoljuk és fejlesztjük a település kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat, ezzel elősegítve a kialakulását és fejlesztését. Megjelöltük azokat a jeles és kiemelt napokat, amelyeket szervezünk.

A néphagyomány fogalma Györffy István rövid meghatározása szerint: „*A néphagyomány a népi műveltség összessége*”. Bővebben kifejezve: az apáról fiúra szálló ismeretek, a felnevelő közösségtől kapott tudás, az otthon és a helyi közösségekben tanult dal, tánc, ritmus, a családban és a gyakorlatban elsajátított munkamódok, technikai ismeretek tárháza. A szájhagyományok, a gyermekfolklór java, a közmondások, szólás-mondások, közösségi szokások, a gondolkodás- és viselkedésmódok, illemszabályok ismeretéhez nagyobb részt belenevelődés útján jutunk. Úgy gondoljuk, hogy a tágon vett néphagyomány a magyar nemzeti műveltségnek nem csupán egyik, hanem egy kitüntetett alkotórésze. Éltető

forrása, minthogy a magas művészetnek is nemzeti jelleget kölcsönöz. A magas kultúra és a népi műveltség kölcsönhatása évszázadok óta követhető a magyar kultúrtörténetben.

Az óvodás korú gyerekeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ezáltal hiteles, követendő mintákat kapjon. A gyerek, családtagjaival, társaival olyan külsőségekben, tartalmukban visszatérő élményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik, életre szóló útravalót kap.

A 3-7 éves életkor érzelmileg és értelmileg fogékony időszak kiemelkedően fontos az ÉN alakulása szempontjából. A gyerek játéka, ami örömet és boldogságérzetet ad, jól ötvözhető a **néphagyomány-ápolással, a természetszeretettel**. Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével.

Mit nevezünk néphagyománynak?

”Azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezzük.” (Kósa, Szemerényi, 1975).

A kisgyermekkorban a **cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelemdús élmények** hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire. Ismeretei bővülésével később érti meg, dolgozza fel amit kapott, és közben van hova visszakapcsolnia azokat. Erkölcsi, esztétikai értékrendszere kialakul, a szükségletek további cselekvésre készítetik. Felnőtt korában a néphagyomány-ápolás igénye, már mint magasabb rendű szükséglet jelenik meg.

Az **”ünnepelni tudás”** képességének alakítását a néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti. A gyerek évről-évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számára az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyerek élmények a gyerekekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok **”másság”-át**, a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az **”ünnepelni tudás”** képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára, az óvoda megteremtheti a családokkal való együttműködés sajátos formáit.

Az óvodában folyó néphagyomány-ápolás hatása a családok szemléletmódjában tartalmi változásokat idéz elő. Ez megmutatkozik a családok mindennapjaiban, ünnepnapjaiban, együttműködő, cselekvő részvételükben. *Fontos*, hogy a gyermeket körülvéő szűkebb és tágabb környezet (család, óvoda) összhangja megteremtődjön. Ezáltal az óvodai nevelés olyan hiteles többletet ad, amellyel kiegészíti és teljessé teszi a gyermeki személyiség kibontakozását.

Ünnepek a néphagyományban – Hagyományos ünnepek az óvodában

Ősz

- Szüret
- Szent Mihály napja – Szeptember 29.
- Nemzeti ünnep – Október 23.
- Tök jó nap!
- Szent Márton napja – November 11.

Tél

- Disznótor
- Fonó, tollfosztó
- Advent
- Borbála nap – December 04.
- Szent Miklós napja – December 06.
- Luca napja – December 13.
- Karácsonyi kántálás – Bölcsőcske
- Ostyahordás
- Szentcsaládjárás
- Betlehemezés
- Karácsony
- Aprószentek napi vesszőzés
- Új Év
- Vízkereszt napja – Január 06.
- Gyertyaszentelő Boldogasszony napja – Február 2.
- Balázs napja – Február 03.
- Bálint napja – Február 14.
- Farsang
- Téltemetés – szalmabábu égetés

Tavaszi

- Virágvasárnap
- Gergely napja – Március 12.
- Március 15.
- Népviselő napja – Április 24.

- Szent György napja – Április 24.
- Nagyböjt
- Húsvét – Nagyhét (Nagycsütörtök, Nagypéntek, Nagyszombat, Húsvétvasárnap, Húsvéthétfő, Fehérvasárnap)
- Pünkösd
- Anyák napja
- Májusfa állítás - kitáncolás
- Gyermeknap

Nyár

- Szent Iván napja – Június 24.
- Szent István napja – Augusztus 20.

Szent Mihály napja – Szeptember 29.

Szeptember 29-e Szent Mihály arkangyal napja, aki a hagyományos hitvilágban az elhunytak lelkét kíséri a túlvilágra, egy, a koporsó vitelére alkalmas négylábú állvány, helyenként a halottas kocsi néven ismert alkalmassággal. Innen ered a Szent Mihály lova kifejezés.

Ez a nap a gazdasági év fordulója az állattartásban, a pásztorok, juhászok elszámolásának időpontja, mert ilyenkor hajtották vissza a jószágokat a legelőkről. Ez alkalomból gyakran bált is rendeztek a pásztoroknak. Több területen a cselédváltás, cselédfogadás napja is ekkor volt.

A kiemelt vasárnapok közül meg kell említeni a Leányvásárokat, mely a Kárpát-medencében, sőt Európában mindenütt elterjedt. Az azonos területen élő, egy vallási és kulturális közösségbe tartozó fiatalok ismerkedési, párválasztási lehetősége volt. Általában a falu templomi búcsújához tartozó vásár napját nevezték Leányvásárnak.

Leányvásárokat tartottak többek között Mátészalkán, Debrecenben, de a bihari román és a szlavóniai területeken is, a templomi búcsúhoz kapcsolódóan pedig például Baranyában, Pécsváradon.

Ekkor kezdődött a Katalin napig (nov.25.) tartó úgynevezett kis farsang, amikor az őszi lakodalmakat és táncokat tartották.

Szent Mihály napjához számos hiedelem kapcsolódott. Például női munkatilalom volt, nem szabadott mosni, különben kisebesedett volna a kezük. Az aznapi időből is jósoltak: „Ha

az ég dörög, jó őszt, de nagy telet lehet várni! Ha sok makk van ilyenkor, akkor sok hó lesz karácsony előtt.” Muravidéken pedig azt mondták: „Szent Mihály öltöztet, Szent György vetkőztet.”

Mihály napi vásár megvalósítása az óvodában

- Minden csoport elkészíti saját portékáit a vásárra, amiket az udvarban felállított bunkikban fognak árulni.
- A csoportok névcsúfolókat, vásári kikiáltó rigmusokat tanulnak, amiket a vásárban kántálnak, csalogatják, hívogatják a vásárlókat, egyszerű népi játékokat játszanak. Ismerkednek a népi hangszerekkel, népzenevel.
- A nagyok már részt vesznek a vásár helyszínének berendezésében, a portéka árulásában.

2. Október

A népi kultúra és néphagyomány átadás szerepe az óvodai nevelésbe

A mai világunkban, melyet az állandó, gyors változás jellemez, felértékelődik az alkotó gondolkodás és a kreativitás. Az Unesco Kultúra és Fejlődés Világbizottságának jelentése megállapítja: „a kreativitásnak olyan környezetre van szüksége, amely ösztönzi az önkifejezést, feltárást. Ösztönözni kell azokat az oktatási programokat, amelyek lehetővé teszik a kulturális hagyományok és az új technológiák közötti fantáziadús kölcsönhatást, és tovább kell fejleszteni a kreatív oktatási kezdeményezéseket elősegítő programokat.”

A jelentés leszögezi, hogy az emberiségnek új gondolkodásmódokat, új cselekvésmódokat, a társadalmi önszerveződés új módjait kell elsajátítania, röviden új módon kell élnie. Egyik legfontosabb kérdésnek tartja a jövő szempontjából azt, hogy hogyan lehet a hagyományos kultúra értékes elemeit ötvözni a modernizációval. Jelenünk és jövőnk egyszerre követeli:

- a kulturális hagyományaink ápolását,
- más kultúrák megismerését és tiszteletben tartását,
- az újító, alkotó gondolkodás tudatos fejlesztését.

Hogyan jelennek meg ezek a célok az óvodai nevelésben?

Az esztétikum az élet minden mozzanatában jelen van. Az esztétikai nevelés következtében kialakuló, majd kiépülő ízlés meghatározza a személyiség orientációját az esztétikumhoz. Az esztétikai nevelés emberi minőséget formál. A világgal és önmagával ismerkedő gyermekeknek oly módon kell értéket nyújtanunk, hogy a gyermek szemléletében lassan kialakuljon (az óvodában megalapozódjon) az önálló értékrendszer. Az óvodás gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelm-vezéreltsége, így ebben az életkorban döntő a gyermek jó közérzete és az értékátadó felnőttöz fűződő való jó, kiépített „szeretet-kapcsolat”.

Kultúra átadás a művészetek segítségével – esztétikai nevelés az óvodában

A gyermek érzelmi lény, ezért a művészetek, melyek az érzelmek felől közelítik meg a világot, különösen alkalmasak a kis gyermek tanítására, nevelésére. A játék tevékenység, tapasztalat, öröm egysége és egymásra hatása az óvodáskorú ismeretszerzésének, így esztétikai élmény szerzésének is alapja. Az esztétikai nevelésben döntő jelentőségű az állandó önkifejezés biztosítása, mely közben olyan alapkészségek fejlődnek, amelyek: a kommunikációhoz, befogadáshoz, alkotáshoz, elemzéshez, értékeléshez szükségesek. A cselekvés közben, felfedezve tanulás esztétikai örömet is jelent.

Az esztétikai nevelés feltételei:

- A szülői ház kulturális színvonala, mintája, motiváló ereje
- Meghatározó az óvodai környezet példája, a felnőttek kultúráltsága, pozitív mintája, élményszerű, igényes előadásmódja, emberi minősége és a közvetíteni kívánt értékek tisztasága.
- A család és az óvoda kettős pedagógiai környezete határozza meg a kisgyermek elemi esztétikai érzékenységét, sajátos műélvezetét, és az egész életét átfogó esztétikumot.

A hagyomány, a népi kultúra letisztult, kikristályosodott alkotásai, színessége, érzelem és képzelet gazdagsága, szinkretikus látásmódja miatt az óvodás gyermek világához igen közel áll, ezért a kultúra átadás szempontjából alapozó jellegű, az esztétikai nevelés területén integratív szerepet tölt be.

Az esztétikai nevelés célja:

- a gyerekek örömet éljenek át az esztétikai neveléshez kötődő tevékenységek során
- nem a mennyiség halmozása számít, hanem az, hogy szeresse a meséket, verseket, szeressen énekelni, táncolni, bábozni, rajzolni, festeni, mintázni stb.

- a cél, hogy tevékenység közben átélt öröm következtében pozitív motiváció kötődjön az ismeretszerzéshez, tanuláshoz, nyitottak és érzékenyek legyenek.
- nyíljanak meg a szépség, a harmónia, a kulturális értékeink és nemzeti hagyományaink iránt.

Feladatok az esztétikai nevelés területén:

- a gyermekek esztétikai fogékonyságának kibontakoztatása, fejlesztése
- hajlamainak kibontása, képességeinek fejlesztése
- tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtése alkotóként és befogadóként egyaránt
- olyan pedagógiai közeg létrehozása, melyben a gyermekek megnyilatkozhatnak, és változatos formában kifejezhetik magukat.
- az igényes válogatás, értékközvetítés alapfeladata az óvodának.
- fejlesztésük érdekében szükséges, hogy minél több idő-, tér-, mozgás-, hang-, tapintás-, és színélményt szerezzenek a tevékenységek során.
- támogatni kell a gyereket abban, hogy új megoldásokat keressenek, ötleteiket kidolgozhassák, fejleszthessék, variációkat hozhassanak létre.
- az esztétika központi tárgya és közvetítője az anyanyelv és a kommunikáció, ezért ezeknek minden formáját (nyelvi, metakommunikációs, zenei, vizuális, mozgásos) fejleszteni kell.

Az esztétikai nevelés tervezésének elvei:

- életkori sajátosságok, egyéni sajátosságok figyelembe vétele, és az egyéniségnek is hangsúlyt kell kapnia, hiszen a pszichikus képességek egyenetlen fejlődése miatt az azonos korú gyermekek között is, több évnyi fejlődési szintbeli különbség lehet.
- az egész csoport megmozgató tevékenységek mellett, hatékony lehet az egyénre, mikrocsoportokra szabott módszereket, műveltségi tartalmakat, hatásokat is alkalmazni.

A gyermekek egyéniségére, szükségleteire (egyéni fejlettségére, fejlődési ütemére, testi-lelki állapotaira, érdeklődésére, tapasztalataira) figyelő pedagógusi attitűd, a pedagógus nyitottságát, felkészültségét, tudatosságát, tervszerűségét, kreativitását feltételezi.

A népi kultúra és a hagyomány átadás helye az óvodai nevelésben

A népi kultúra az átadni, közvetíteni kívánt kultúra alaprétege és tradicionális része. A népi kultúra értékei évszázadok alatt csiszolódtak ki. A kultúra közvetítő pedagógus feladata ezen értékek továbbadása. A hagyomány átadás a kultúra elsajátítás legtisztább modellje.

A hagyomány és a népi kultúra átadása szerteágazó, egymásra épülő és egymással komplex módon összefüggő tevékenységrendszerek folyamatában valósul meg. A hagyomány átadás az óvodai nevelés, esztétikai nevelés integrációs alapelve, értékei jelen vannak az esztétikai nevelés minden ágában.

A népi kultúra és hagyomány átadás céljai az óvodai nevelésben:

- az ember műveltségének megalapozása, szellemi örökségünk átadása
- a személyiség teljes kibontakoztatása
- a nemzeti érzés első építő köveinek lerakása. Az „ÉN” megerősítése mellett, a „mi a közös bennünk?” – megéreztetése, megtapasztalása a hagyományos kultúra területére tartozó tevékenységek és játékok közben.
- más kultúrák tiszteletére nevelés. Saját hagyományaink megismerése után más kultúrák néhány, a gyermekekhez közel álló elemének megismerése játék és játékos tevékenységek közben.

A hagyományt nem tanítani, hanem „élni” kell. A hagyomány és népi kultúra kincseit a modellnyújtó pedagógus saját példájával tevékenység közben adja át. A természet rendje, az évszakok változásai, az ezzel kapcsolatos mindennapi hagyományok, néhány kisgyerek számára felfogható, átélhető jeles nap és ünnep adja keretét nevelő munkánknak.

A kiválasztás szempontjai lehetnek:

- a makro- és mikro környezet jellegzetességei
- az életkori –, nembeli-, egyéni fejlettségbeli, személyiségbeli sajátosságok
- az adott nevelőtestület érdeklődése, támogatása
- a modellnyújtó pedagógus néprajzi-, pedagógiai-, pszichológiai szakértelme, kongruenciája
- az óvodával kapcsolatban lévő családok szokásainak, elveinek, hitének tiszteletben tartása.

A hagyomány és népi kultúra műveltségi tartalmai az óvodai tevékenységi rendszerben:

a, Irodalmi nevelést segítő tevékenységek, műveltségi tartalmak. Mese, vers

Az óvodai nevelés kiemelt területe az anyanyelvi kultúra fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása. Leghatásosabb eszközünk e területen az irodalmi nevelés: a vers, a mese, a bábjáték és a drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Az irodalmi

nevelés, az irodalmi élményszerzés, az élményátadás „művészete”. Az irodalmi nevelésünk műveltségi tartalmai a népköltészetre és a népmesékre alapozódnak.

Az irodalmi nevelés néhány a népi kultúrát érintő célja:

- művészeti-irodalmi eszményeket hordozó, olvasó, színház-, könyvtárlátogató, a valóság esztétikai értékeit befogadó, esetenként létrehozó emberek nevelése.
- az irodalmi nevelés hatására fejlődjön anyanyelvi fejlettségi szintjük, kommunikációs képességeik, önkifejezésük.
- a gyermekek élvezzék, értékeljék a magyar népköltészetet, a népmeséket, klasszikus költőink, modern vers-, meseíróink értékes, a gyermekekhez közel álló műveit. Örömmel mondogassák a nekik kedves, hallott mondókákat, verseket és önkéntelen, majd később tudatos figyelmükre támaszkodva emeljék be, vessék be emlékezetükbe.
- az átélt mondókázások, verselések hatására próbálkozzanak nyelvi improvizációval is.
- ne múljon el nap mesehallgatás nélkül!

b, A zenei nevelést segítő tevékenységek, műveltségi tartalmak.

Ének-zene, énekes játék tánc

Magyarország óvodai zenei nevelése Kodály zeneelméleti alapvetésén és Forrai Katalin módszertani útmutatásán alapszik. Ez zenei nevelésünk nélkülözhetetlen segítője, amely alapvetően a népi kultúra értékeit használja fel a gyermekek zenei fejlesztésére. Célja a zenei anyanyelv megalapozása. Tapasztalataiból kiindulva, a hatékonyabb zenei nevelés érdekében, néhány területre koncentráltabb figyelmet szükséges fordítanunk. Ilyen területek:

- a ritmusérzék fejlesztése
- a zenei tevékenységet segítő mozgáskultúra, a mozgásanyanyelv megalapozása,
- a hangszeres zenélés alapozása,
- a zenehallgatás élményszerűbbé tétele,
- a zenei nevelés folyamat tervezésének komplex megközelítése,
- a családok és az óvoda zenei ízlésének, értékrendjének közelítése,
- az improvizálás tudatosabb fejlesztése.

Zenei nevelésünk műveltségi tartalmai (népdalok, mondókák, énekes játékok) hallás képzés, ritmikai képzés, hangképzés, beszédművelés, formájában valósul meg, a hallási érzékelés, ritmikai fejlesztés, mozgás-fejlesztés, kommunikáció fejlesztés lehetséges tevékenységeinek segítségével.

A zenei nevelés célja:

- Minden nap szóljon a zene, dal az óvodában.

- A gyermekek szívesen, örömmel vegyenek részt a zenével kapcsolatos tevékenységekben.
- Érezzék meg a mondókázás, éneklés, muzsikálás, táncolás örömét.
- Mondókázás, ölbéli játékok, magyar népi énekes játékok játszása közben, esztétikai élményt kapjanak.
- Fejlődjön hallásuk, ritmusérzékük.
- Ismerkedjenek meg a zenei tevékenységekhez kapcsolható mozgásformákkal, alapozódjon meg mozgásanyanyelvük. „Legyen a táncban is a beszédhez hasonló alapszókinccsük, tudjanak néhány figurát, és azokból tetszésük szerint, pillanatnyi alkotó kedvük szerint építkezzenek!” (Foltin Jolán)
- Próbálkozzanak hangszeres zenéléssel, legyenek ezzel kapcsolatban meghatározó élményeik! Készítsenek és szólaltassanak meg egyszerű népi hangszereket.
- Hallgassanak sok zenét, elsősorban élő zene és éneklés formájában. Alakuljon zenei ízlésük.
- A családok aktívan vegyenek részt az óvoda zenei életében.

c, Vizuális nevelést segítő tevékenységek, műveltségi tartalmak.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.

A vizuális tevékenység látásos vezéreltsége, mozgásos jellege, kommunikációs formája miatt érdemes a zenei, táncos, drámajátékos, bábos tevékenységgel összekapcsolni, komplexen megközelíteni, ezen művészeti ágakhoz kapcsolódó tevékenységek transzfer hatását kiaknázni. A komplex esztétikai nevelés mozgáscentrikus, kiemeli a gyermek mozgás fejlesztését, összeköti a vizuális, a zenei, az irodalmi nevelés ágait.

A népi kultúrára jellemző sajátosság, hogy az ember és természet kapcsolata erős, ez adja a nép tárgyi világában az anyag és a szerkezet kikristályosodott egységét. A népi kultúrában a díszítés egyfajta jelbeszéd, jelentése van, jelrendszert hordoz, mely megjeleníti az adott kultúra világgépét, hiedelmeit, kollektív tudatát. A tárgyak természetes anyagból vannak, forma- és arányrendszerük tökéletes, használhatóak, olcsó az előállításuk, kézbe illők, funkcionálisak. Mindezek a jellegzetességek A vizuális művészetek alap követelményei, a legkorszerűbb formatervezés elvei.

Ezért a természetes anyagokkal való tevékenység, tapasztalat, népi kismestreségek megismertetése az óvodás korú gyermekekkel alapvető fontosságú az igényes vizuális nevelésben.

A vizuális nevelés néhány hagyományos kultúrát érintő célja:

- Ismerjék meg az anyagokat és eszközöket, készség szinten sajátítsák el ezek alkalmazását. Érezzék meg az anyagból eredő formai lehetőségeket, megoldásokat. Ismerjenek, használjanak minél több természetes anyagot.
- Tapasztalják meg, csodálják meg a természet formagazdagságát. Érezzék meg a forma és funkciói összefüggését.
- Csodálják meg a természet színgazdagságát, a fény és szín kapcsolatát. Érezzék meg a színek hangulatfestő természetét.
- Tapasztalják meg, hogyan alakíthatják környezetüket.
- Találják meg maguk számára azt a vizuális tevékenységi formát melyben jól érzik magukat, ki tudják fejezni érzéseiket, élményeiket, vágyaikat.
- Érezzenek örömet tevékenység közben tapasztalják meg, hogy az önkifejezés, alkotás, befogadás kellemes, érdekes, értékes, embert formáló tevékenység.

A hagyományörzés rendszeres és tudatos beépítésével az óvodai nevelői munkába érzelmi, esztétikai, erkölcsi, ezen belül a szülőföld iránti szeretet valósulhat meg. Nem külön témaként kell alkalmazni, hanem az óvodai nevelés komplex részeként. Beépíthető ünnepeinkbe, hétköznapijainkba, irodalmi beszélgetésekbe, barkácsolásba, ének-zenei foglalkozásokba, mozgásos játékokba és idővel a szerepjáték alapelvévé válik.

A néphagyományhoz kapcsolódóan átélt tevékenységek a közös élmény erejével hatnak a gyermekekre, erősítik a közösséghez tartozás érzését. Nem csak érzelmi kötődés, hanem egy komplex személyiség fejlődés elősegítői. Ezen belül a közös alkotás öröme – közösségformáló erő.

A pedagógus személyisége döntő szerepet játszik a gyermeknevelésben. A gyermekkel való kapcsolatban az óvónő személyisége teljességgel meghatározó, legyen egy olyan modell, aki sugárzó, aki közvetít – fontos a teljes érzelmi azonosulás, mert akkor hiteles és főleg csak így lehet eredményes az, amit tanít vagy átad a gyermekeknek. A gyermekek nagyon jól tudják venni a jelzéseket, hiszen a gyermeket érzelmei irányítják, tanulása elsősorban modellkövetés. Így az óvónő feladata az óvodai nevelés rendszerében nemcsak felelősségteljes tervező munkát igényel, hanem egyéni megvalósítást, amely a gyermekek tevékenységi formáin keresztül a fejlesztés tartalmi eszközeivel – anyanyelvi, irodalmi, zenei, vizuális, környezetismeret – sokoldalú, harmonikus személyiség kibontakoztatását biztosítja. Fontos az egyéni arculat kialakulása óvodán belül vagy egy-egy gyermekcsoportban.

Szüret

A szüret olyan gazdasági tevékenység és ünnep volt, mely általában Szent Mihály napja (szeptember 29.) és Simon – Júdás napja (október 28.) közötti időszakban zajlott. Ezt a társas munkát a család felkért segítőikkel végezte, a módosabb gazdák pedig bér munkásokat alkalmaztak.

A paraszti hagyományban a szüreti szokások leggyakrabban a szőlőszedés befejezéséhez kapcsolódtak, például szüreti koszorút készítettek szőlőlevelekből és szőlőfürtökből, és ezt ünnepélyesen végigvitték a faluban.

Az egyik legkedveltebb, legvidámabb kalákában végzett munka volt, melynek dalai a gyermekek világában is megjelentek.

Az ünnep leglátványosabb szokása a szüreti felvonulás, melyet a 18-19. századi uradalmi szőlőmunkások szokásai alapján a 19-20. század fordulóján miniszteri rendelettel, egységesített formában szabályozták.

A magyar paraszti hagyományban háromféle népdal kapcsolható a szüreti időszakhoz: szőlőőrző-, szüreti-, és borral kapcsolatos dalok.

Szüret megvalósítása az óvodában

Szeptember 20 – 30. között

- Csoporton belül vagy ellátogatni külső helyszínre, ahol rálátást kaphatnak a gyerekek a szüretre, a munkafolyamatokról, azok sorrendjéről, az ilyenkor szokásos ételekről, hangulatról.
- Érezzék át ennek a hagyományörző jeles napnak a fontosságát, közösségformáló erejét, hasznát.
- Vegyék ki maguk is a részüket az e napi feladatokból fejlettségüknek, koruknak megfelelően:
 - a 3-4 éves gyermekek éneket hallgatnak almáról, szőlőről, szüretre. Szemezik a szőlőt, megkóstolják a mustot.
 - a 4-5 éves óvodások egyszerűbb énekes játékokat ismernek meg, gyűjtik, válogatják az őszi gyümölcsöket. A szőlő szemezése és a kóstoltatás mellett népzenere próbálgatják a táncos mozdulatokat.
 - az 5-6-7 évesek megszervezik a szüretet óvodapedagógusai segítségével. Szemezik, préselik a szőlőt. A szürethez kapcsolódóan verset, mondókát, dalos

játékot tanulnak. Aktív részesei a mulatságnak: táncolnak, énekelnek, szüreti népi játékot játszanak.

3. November

Fonyód Járás hagyományos ételeinek felkutatása, megismerése, az egészséges életmódra nevelésben ágyazottan.

Az óvodapedagógus feladata az egészségnevelés területén – egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. Törekszünk a helyes étkezési szokások kialakítására, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagy fokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. Óvodánkban az étkezéseket – a tízórai kivételével – kötött keretek között szervezzük. Az óvoda épületében működő főzőkonyha biztosítja a napi háromszori étkezést. (tízórai, ebéd, uzsonna) A táplálékallergiás gyermekek részére lehetőség van diétás étkezésre, melyhez szakorvosi igazolásra van szükség.

Étkezések során figyelembe vesszük a gyermekek étvágyát, eltérő szokásait. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Gyümölcsöt vagy zöldséget napi rendszerességgel kínálunk a gyermekeknek, melyet a **szülők bevonásával igyekszünk biztosítani**. A kiválasztó szervek megfelelő működése és a jól hidratáltság érdekében a gyermekeknek folyadékot **állandóan biztosítunk a csoportszobában** és az udvaron egyaránt.

Feladataink:

- Kulturált étkezési szokások kialakítása (esztétikus, alkalomhoz illő teríték, helyes evőeszköz használat, kulturált, nyugodt étkezés közbeni helyes viselkedés)
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatának elsajátíttatása.
- Segítségnyújtás az esztétikus terítésben, az étkezés előkészületeiben, ösztönzés az önálló munkavégzésre.
- Más kultúrából érkező gyermekek sajátos táplálkozási szokásainak elfogadása, ezek tapintatos összehangolása az óvodai szokásrendszerrel.
- Fokozott figyelem a táplálék érzékeny gyermekek étkezésére.

- Tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel szükséges kiegészíteni
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének. (pl. saláta-, gyümölcssaláta készítés)
- Valamennyi érzékszerv megmozgatása tapasztalatszerzés során, a gyermekek megismertetése a különféle gyümölcsökkel, zöldségfélékkel: őszi piacot, zöldséges üzletet, magas ágyásban veteményes kialakítása, kóستolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.
- Betegségek megelőzése érdekében javaslattétel az egészséges ételek, italok és kiegészítő élelmiszerek fogyasztására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek, ismerik a kulturált étkezés szokásait,
- Készség szinten, rendeltetésüknek megfelelően használják az evőeszközöket.
- Önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Szívesen kóstolnak meg új ízeket.
- Ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Önállóan töltönek vizet a kancsóból.

A kisgyerekek tápanyagszükséglete

A kisgyerekek megfelelő fejlődése érdekében szükség van arra, hogy biztosítva legyen számukra a napi energiaszükségletük és minden fontos tápanyag az ajánlott mennyiségben.

Mekkora a gyerekek energiaszükséglete?

A napi energiaszükséglet változhat az életkor, a testsúly, a fizikai aktivitás és az alvás függvényében. A [WHO ajánlása szerint](#) a **kisgyerekek napi energiaszükséglete hozzávetőleg a következő:**

Fiúk

- 1-3 éves korban: 1230 kcal
- 4-6 éves korban: 1715 kcal

Lányok

- 1-3 éves korban: 1165 kcal
- 4-6 éves korban: 1545 kcal

Mennyi az ajánlott napi bevétel az egyes makrotápanyagokból a kisgyerekek számára?

A WHO ajánlása a napi fehérjebevitelre az egyes életkorokban a következő:

- 1-3 éves korban: 14,5 g
- 4-6 éves korban: 19,7 g

A napi szénhidrátbevitelre az ajánlás jellemzően az, hogy a napi kalóriabevitel 45-65%-a származzon szénhidrátokból az 1-3 éves, és a 4-8 éves korosztály esetén is.

A [napi zsírbevittelt tekintve az ajánlás](#) az 1-3 éves korosztályban, hogy a napi kalóriabevitel 30-40%-a, míg a 4-8 éves korosztályban 25-35%-a származzon zsírokból. Azonban [van olyan forrás is, amely szerint](#) 2 éves korig az összes bevitt kalória nagyjából 50%-ának szükséges zsírnak lennie a kisgyereknél. Ennek az első évben legnagyobb részét az [anyatejből](#) (illetve a tápszerből) kapja a baba.

Mik azok a makrotápanyagok?

A makrotápanyagok olyan tápanyagok, amelyek energiát biztosítanak számunkra. Mivel a „makro” jelentése nagy, ezek olyan tápanyagok melyekre nagy mennyiségben van szükségünk. Három makrotápanyagot különböztetünk meg:

- szénhidrátok
- fehérjék
- zsírok

Miért van szükség az egyes makrotápanyagokra?

Fehérje. Az aminosavakból álló fehérjék a szervezet összes sejtjének fő funkcionális építőelemei, szervezetünk építőköveinek is szokás őket nevezni. Így a fehérjéknek is nagyon fontos szerepe van a babák és a kisgyerekek fejlődésében, növekedésében, az új sejtek (főként a szervek és az izmok sejtjeinek) felépítésében. **A legjobb fehérjeforrások** az állati eredetű élelmiszerek, mint a húsfélék, a halak, a tej és tejtermékek, a sajt, a [tojás](#), illetve bizonyos növényi eredetű élelmiszerek, mint a szójából készült termékek, és a hüvelyesek.

Zsír. A zsírokat a szervezet használja energiaforrásként is, de az idegszövetek és a [hormonok](#) felépítéséhez is szükség van ezekre a tápanyagokra. A zsírok emellett hozzájárulnak a zsírban oldódó vitaminok felszívódásához is. Ha nem használja fel energiaként vagy építőelemként, **a test a zsírsejtekben raktározza a zsírt.** A növekedéshez és a fejlődéshez, különösen a kisebb gyerekek esetében elengedhetetlen az elegendő mennyiségű zsír bevitele, hiszen ez segíti elő az agy és az idegrendszer normál fejlődését.

A zsírok három fő típusa a telítetlen zsírok (megtalálhatóak például növényi olajokban, mint az olívaolaj, repceolaj, avokádóban, zsíros halakban), a telített zsírok (megtalálhatóak például húsokban, állati eredetű élelmiszerekben, zsiradékokban, sajtban, zsíros tejben) és a transzzsírok.

Szénhidrátok. A szervezet legfontosabb energiaforrásai a szénhidrátok, melyek az egészséges étrend alapvető részét képezik. **A szénhidrátoknak két fő formája van:** az egyszerű szénhidrátok (egyszerű cukrok) – többek között a glükóz, a fruktóz, a laktóz -, és az összetett szénhidrátok (keményítők). Az összetett szénhidrátok olyan ételekben találhatók meg, mint például a teljes kiőrlésű gabonák, a kenyérfélék, a rizs, a keményítő tartalmú zöldségek.

A szervezet az összetett szénhidrátokat is egyszerű cukorra bontja, amelyek felszívódnak a véráramba, majd az inzulin segítségével eljutnak a sejtekhez, melyek energiaként használhatják fel. Az egyszerű cukrot tartalmazó, illetve finomított élelmiszerek szénhidrátjai könnyen lebomlanak, így gyorsan megemelik a [vércukorszintet](#). Ezzel szemben az összetett szénhidrátok lassabban bomlanak le, így a vércukorszintet is fokozatosan emelik meg. A gyermekek étrendjében érdemes törekedni arra, hogy többségében egészségesebb szénhidrátokat tartalmazzon, mint például a teljes kiőrlésű gabonafélék, a zöldségek, a gyümölcsök.

Az egészséges étrend részét képezik a rostok is – ezek olyan szénhidrátok, melyeket a szervezet nem emészt meg. Segítik az emésztést és a megfelelő bélműködést, megelőzni a székrekedést, de a vércukorszint szabályozásához is hozzájárulnak. 2 éves kor alatt az ajánlott napi rostbevitel 5 g naponta, majd ezután a gyermek életkorát kell alapul venni években, és ehhez hozzáadni 5-öt, így lehet kiszámítani az ajánlott mennyiséget (pl. 4 éves korban: 4+5 g, azaz 9 g rost/nap).

A gyerekek étrendjében oda kell figyelni arra is, hogy **megfelelő mennyiségben jussanak hozzá zöldséghez és gyümölcsőhöz is**. A WHO ajánlása szerint napi 5 adag zöldség-gyümölcsőt kell fogyasztani – egy adag 80 gramm, tehát napi 400 gramm a javasolt mennyiség. A zöldségek és gyümölcsök alapvető forrásai a különböző vitaminoknak, remek rostforrások.

Nagyon fontos ásványi anyag a gyerekek fejlődése szempontjából a vas. A húsfélék, a máj, a teljes kiőrlésű gabonák, a spenót, a hüvelyesek bőségesen tartalmazznak vasat – a legjobban az állati eredetű élelmiszerekből szívódik fel. A napi vasszükséglet 1-3 éves korban 8 milligramm/nap, 4-6 éves korban 10 milligramm/nap. Vashiány esetén csökken a

hemoglobin termelődése, a vér nem képes elegendő oxigént termelni, így csökken az izmok munkavégző képessége. A vas az agy fejlődéséhez és működéséhez is nagyon fontos.

A vas felszívódásához elengedhetetlen a C-vitamin jelenléte. A C-vitamin emellett az immunrendszer megfelelő működése, a kötőszövetek képződése miatt is fontos. A legjobb forrásai a citrusfélék, a paradicsom, a paprika és a káposzta. A napi C-vitamin-szükséglet 1-3 éves korban 45 milligramm/nap, 4-6 éves korban 45 milligramm/nap. A C-vitamin hiányában gyengül az immunrendszer, és a fertőzésekre való hajlam növekszik.

Érdemes kiemelni még a D-vitamint is, mely hozzájárul a csontok egészségéhez, a csontképződéshez, mert elősegíti a kalcium felszívódását a csontokba. Segíti az immunrendszer munkáját. A legjobb forrásai ennek a vitaminnak a zsíros halak, a máj, a tojás, illetve a szervezet elő tudja állítani a napfény hatására.

A kisgyerekek számára a napi szükséges mennyiség D-vitaminból 6 hónapos kor alatt 1-3 éves korban 10 mikrogramm/nap, 4-6 éves korban 10 mikrogramm/nap. Fiatal gyerekek esetében a D-vitamin-hiány következménye lehet az angolkór – deformálódhatnak a csontok, elveszíthetik merevségüket. A tartósan elégtelen D-vitamin-bevitelének szerepe van a csontritkulás kialakulásában is.

Felhasznált források:

euro.who.int

health.gov

kidshealth.org

kidshealth.org

who.int

who.int

babaszoba.hu/vitamin-abc/Vas

babaszoba.hu/vitamin-abc/C-vitamin

babaszoba.hu/vitamin-abc/D-vitamin

zerotothree.org

A fent elolvasott cikkben sok mindent megtudhattunk a gyermekek tápanyagszükségletéről, amit az egészségügyi világszervezet adott ki. Viszont a mai modern világunk előtt, a maguk józan paraszti eszére, idősek tapasztalataira, tanácsaira hagyatkozva állították össze étrendjüket, ételeiket. Az emberek azt ették, amit otthon megtermeltek maguknak. Minden háznál volt zöldségeskert, gyümölcsfák, baromfiudvarba szárnyasok, a disznóólban disznó és

esetleg egy udvarban legelő tehén. A tejtermékeket otthon állították elő, a kenyeret maguknak sütötték. Ha visszagondolunk a cikkben szereplő vitaminokra, makrotápanyagokra, akkor észrevevesszük, hogy minden fejlődéshez szükséges fontos összetevő megtalálható volt a mindennapjaik táplálkozásában. Azzal az előnnyel, hogy ők még „tisztá” ételeket fogyasztottak, amik mentesek voltak a tartósítószerektől és a többi mű anyagtól, ellentétben azzal amit mi elfogyasztunk manapság.

Fonyód Járás hagyományos ételei

Ha Fonyód Járás hagyományos ételeiről szeretnénk beszélni akkor először vegyük számba mely települések tartoznak ide: Balatonboglár, Karád, Ordacsehi, Somogytúr, Vesz, Balatonfenyves, Gamás, Kisberény, Öreglak, Somogyvamos, Balatonlelle, Gyugy, Látvány, Pamuk, Somogyvár, Buzsák, Hács, Lengyeltóti, Somogybabod, Szőlősgyörök. A különböző településeknek biztosan megvan a maga hagyományos étele, melyeket a kolléganők segítségével igyekszünk összegyűjteni.

Fonyód egyetlen hagyományos étele a „Petyek”

Honfoglaló őseink már minden biztonnal főztek levest halból, mely később, a hosszú évszázadok során gazdag és szegény asztalára egyformán került. Halászevet – vagy ahogyan Jókai Mór és Móra Ferenc szívesen nevezték: halászos lét – csak a paprika elterjedése után, a 19. század elejétől kezdtek készíteni, ám nagyon hamar jellegzetes nemzeti ételünké vált. A szabadságharcig már olyan népszerűsége tett szert, hogy hazánk majd minden tájegységének, folyóvizének kialakultak jellegzetes, helyi szokásai mind az alapanyagot, mind ízesítését illetően: felső- és alsó dunai, felső- és alsó tiszai, balatoni, velencei-tavi, komáromi, kömlődi, bajai, szegedi, stb.

Az egyik ilyen helyi specialitás a Balaton környéki halászos-levek között a fonyódi, az ún. „petyek”, melynek elkészítése halászmesterek sok évtizedes hagyományaira épül. Receptünk Farkas János fonyódi hajós – aki 1952 óta így főzi a petyeket – elmondása alapján született.

Hozzávalók:

2,5 kg ponty, 0,5 kg keszeg (tenyényi nagyságú), 1/2 fej fokhagyma, 2 paradicsom, 25 dkg zsír, 2,5 kg harcsa, 1 kg vöröshagyma, 2 db zöldpaprika, 5 dkg őrölt paprika, só

1. A halakat megtisztítjuk, a fejeket levágjuk. A harcsa és a ponty fejét hosszában kettéhasítjuk, ezt majd a szeletekkel együtt felhasználjuk. A keszegek fejét eldobjuk.

2. A pontyot beirdaljuk, majd a harcsával együtt ujnyi szeletekre vágjuk. A keszeget egészben hagyjuk. Végül az összes halat vékonyan besózzuk és állni hagyjuk.
3. A lehéjazott vöröshagymát vékonyan felszeleteljük, a kicsumázott zöldpaprikát, paradicsomot és a fokhagymát fölaprítjuk, és az egészet zsíron megpároljuk. A lángtól levéve az őrölt paprikát beleszórjuk és pár percig állni hagyjuk, hogy a paprika teljesen feloldódjon a zsiradékban.
4. A halszeleteket beletesszük (a keszeget is, egészben hagyva), majd annyi vízzel engedjük fel, hogy ellepje. Először erős tűzön felforraljuk, majd lassú tűzön teljesen puhára főzzük. Ügyeljünk arra, hogy ne legyen nagyon híg. Tálaláskor a keszeget félrerakjuk, s a levet, ha kell, ízlés szerint fűszerezzük.

Szent Márton napja – November 11.

Szent Márton az egyik legnépszerűbb szent volt a középkorban. A legenda szerint a ludak óljába bújt, hogy ne válasszák meg püspökké, de a libák gágogása elárulta őt. Ezen a napon le lehetett már vágni a tömött libát, amit Szent Márton lúdjának hívtak. Úgy gondolták, hogy „Aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éheznek.” A liba csontjának méretéből és színéből pedig az időjárásra jósoltak: ha hosszú és fehér a csont, akkor havas tél lesz, ha rövid és barna, akkor sáros.

Az ország számos területén nagy lakomákat rendeztek egészség- és bőségvarázsló céllal. Úgy tartották, ha sokat esznek és isznak ezen a napon, akkor egész évben lesz mit fogyasztaniuk és egészségesek lesznek. Azt is mondták, hogy „A bornak Márton a bírāja”, mert ezen a napon kóstolták meg az újbort.

Márton napján szokásban volt, hogy a pásztorok vesszőt vittek a gazdáknak ajándékba. Ezt hívták Szent Márton vessejének, melyet köszöntők és mágikus rítuscselekedetek kíséretében adtak át a háziaknak. Például az istálló vagy az ól egy kiemelt pontjára tűzték a vesszőt, és tavasszal ezzel hajtották ki először az állatokat. Az egészségüket és a termékenységüket próbálták elősegíteni ezzel.

Egyes helyeken a cselédfogadás és a legeltetés határnapja is ekkor volt, és nagy vásárokat is tartottak ilyenkor.

Márton nap megvalósítása az óvodában

November 11.

- Csoportban történik a jeles napról a megemlékezés, ami délután nyílt formában folytatódik a szülőkkel, majd lámpás felvonulással.
- A csoportok megvásárolják a gyermekekkel közösen a tököket, amelyeket az óvodapedagógusok a gyermekekkel együtt kifaragnak, és mécseseket helyeznek el benne, amely egész nap világít.
- Az óvodában a gyerekek korosztályuknak megfelelően ismerkedjenek meg a Márton napi legendával, a hozzá kapcsolódó énekekkel, dalos játékokkal, az alkalomhoz kapcsolódó hagyományokkal a nap folyamán.
- A nagyobbak el is játszhatják kisebb társaiknak Márton történetét.
- Készítsenek a csoportban libákat, a kis lámpásokat pedig együtt készítjük el délután, amikor a szülők megérkeznek. Közös lámpás felvonulás keretében elsétálunk a katolikus templomig, fotókkal megörökítjük a jeles alkalmat majd a lámpások fényének kíséretében hazasétál a társaság apraja-nagyja.

4. December

Az anyanyelvi nevelés fontossága, népszokások – hagyományok megelevenítése közben.

Óvodai nevelő tevékenységünk egészében kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása. A fejlődés felgyorsulásával a gyermekek is egyre nyitottabbak az információk iránt, fogékonyabbak a művészetek, tudományok felé. Modern korunkban meghatározó az értelmi fejlesztésük szempontjából, hogy egyensúlyt teremtsünk a technikák és a humánus között. Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósul, mert a nevelés eszközeinek, és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és stimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. A beszéd – mint az önkifejezés fontos eszköze –, igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, tágabb értelemben a szocializációhoz, a gondolkodáshoz, ezért feladatunk a szókincs bővítése, szófaji gazdagság megalapozása a sajátos nyelvi formák

elsajátítása, az összefüggő beszédre ösztönzés. Nevelőtevékenységünk egészében anyanyelvi nevelésünk ismeretére, megbecsülésére, szeretetére kívánjuk nevelni gyermekeinket.

Az anyanyelvét elsajátító gyermeknek a családja után, a mintát az óvodapedagógusok, dajkák, az óvodában dolgozó felnőttek adják. Ezért megnyilatkozásaink, viselkedésünk, bánásmódunk modell értékűek, beszédünk helyes beszédmintául szolgál. A helyes és szép beszéd mélyíti a gyermek érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt az irodalmi élmények befogadására.

Célunk:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitás fejlesztése.
- Valamennyi tevékenységi forma keretén belül az anyanyelvi nevelés megvalósítása, helyes minta- és szabályközvetítéssel.
- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.
- Beszédük legyen érthető, nyelvtanilag helyes, választékos
- Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő verbális és nonverbális eszköztárral
- Ismerjék és alkalmazzák az anyanyelvünk által megkívánt udvariassági formákat
- A gyermek anyanyelvi kultúrájának fejlesztése, a népszokásokhoz kapcsolódó népi mondókák, rigmusok tovább öröklése.
- Magyarságtudat alakítása, a haza tiszteletére, szeretetére nevelés. Otthonunkhoz, szülőföldünkhöz való kötődés megalapozása.

Feladataink az anyanyelvi nevelés terén:

- Megfigyeljük, felmérjük az óvodába kerülő gyermek beszédállapotát, beszéd és kommunikációs készségét, mivel az anyanyelvi nevelés terén fontos a minél korábbi preventív fejlesztés, a hátrányos helyzet felszámolása iskolás korra.

- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
- Kérdéseinkkel is fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, beszédre ösztönözzük őket, beszédpéldánkon keresztül megismertetjük őket nyelvünk szépségével, árnyaltságával, a helyes mondatszerkesztéssel.
- Kihasználjuk azokat az alkalmakat, amikor érzelmekről tehetünk megállapítást, így tudatosítjuk a gyermekekben ezen megnyilvánulások jelentését.
- A gyermekek szókincsének gazdagítása.
- Anyanyelvi játékok felhasználása a beszédfejlesztésben, az életkori sajátosságok és a fokozatosság elvének figyelembevételével.
- Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyermek kapcsolatot erősítő hatására
- Figyelemmel kísérjük az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságait és beszédfejlődését.
- A nyelvileg gátolt gyermekek esetében az okok feltárása és a fejlődés lehetőségének biztosítása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A beszéd használatára igényesek, örömet jelent számukra a verbális kifejezés.
- Érthetően, folyamatosan, összefüggő mondatokkal képesek kifejezni önmagukat.
- Minden szófajt használnak, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkotnak.
- Életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni magukat.
- Megfelelő szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi gondolataik érthető kifejezését.
- Képesek türelmesen végighallgatni társuk mondanivalóját, párbeszédet folytatni.
- Ismerik és használják az udvariassági kifejezéseket.
- Tisztán, artikulálva beszélnek.
- Igénylik a mesét, szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Vizuális, auditív, mozgásos érzékelésük, észlelésük, valamint a keresztcsatornák működése koruknak megfelelő.

- Képesek térbeli viszonyokat felismerni, megnevezni.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett hangsúlyosabbá válik a szándékos bevésés és felidézés.
- A beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek, tisztán ejtik a hangokat.
- Bátran szólalnak meg, megfogalmazzák a gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével.
- Nonverbális eszközökkel színesítik közléseik tartalmát.
- Képesek párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat.
- Kialakul beszédfigyelmük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára, meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk.

Anyanyelvi nevelés a hagyományörzés segítségével

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része.

A hagyományörző szemléletű nevelés tudatosan ráirányítja a figyelmet az anyanyelv szépségeire. A gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés, az éneklés, a hagyományápoló tevékenységek gyakorlása által a gyerek intenzívebben részesül az anyanyelv élményében.

Az anyanyelv jelrendszerét a gyerek a játékos tevékenységek, a társas érintkezések során, utánzás alapján sajátítja el. A beszédtanulást befolyásolja a gyerek ép idegrendszere, a családi, a bölcsődei és az óvodai környezete. A gyerek óvodába lépéskor különböző szintű "anyanyelv-ismeret"-tel rendelkezik.

Az anyanyelvi nevelés célja, feladatai

- A gyerek beszédképességének gondozása, fejlesztése.
- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben a gyerek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszthető.

Óvónő a folyamatban

A gyermek nyelvi fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a *családok* anyanyelvi kulturáltságának ismerete. Az óvónő a kapcsolattartás során, - ha szükséges - meggyőzi a szülőket az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról: a szülői szó, az esti közös mesélések, verselések,

beszélgetések mintát adnak a gyerekeknek, további nyelvi fejlődésében, szocializálódásában meghatározó a szerepük.

Az óvónő tudatosan törekszik saját és felnőtt környezete beszédkultúrájának csiszolására. Érti felelősségét, hogy beszédpéldája hat a gyerekre, szülőre, munkatársaira. A metakommunikációval együtt gondot fordít beszédének hangszínére, erősségére és tempójára. Nyitott légkört teremt, melyben könnyen létrejön a kommunikációs helyzet: a szülő, a gyerek "szóra nyílik". *Fontos* a nyugodt, természetes helyzet, ahol teret nyújt a gyerek közlési vágyának, ahol a gyerek nyíltan, őszintén beszélhet arról, ami őt foglalkoztatja. A gyereket sikerélményhez juttatja. A beszédöröm a gyerekre ösztönzően hat.

Kulturált, rövid, pontos megfogalmazással segíti a gyerek beszédértésének alakulását. A gyerek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, amit az óvónőhöz való érzelmi kötődés megerősít. A testközelség a gyerek elemi szüksége. A személyes segítségnyújtás közben jó lehetőség adódik arra, hogy a felnőtt beszélgesse a gyerekekkel.

A beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedés-szabályozás hanem a gondolkodás eszköze is. A beszéd és a gondolkodás fejlődése szorosan összefügg. A gyermeki gondolkodás szemléletes cselekvő tevékenység, ezért feltétele a szókincs gyarapításnak az állandó cselekvés fenntartása. Néphagyományőrző Óvodai Program Alapfeladatok

Az óvónő a gyereket tapasztalásos, érzékszervi élményeken át fejleszti, így beszéde a változatos tevékenységek, érintkezések során fejlődik. A játékot, a hagyományőrző és a természetszerető tevékenységeket kísérő kommunikációs helyzetek lehetőséget nyújtanak a gyerek *differenciált fejlesztésére*. A szerep vagy „mintha” játékok párbeszédei, a társasjátékok, a mozgásos játékok szabály megfogalmazásai mellett a népszokásőrző tevékenységek is gazdagítják a gyerek szókincsét.

Az óvónő által szervezett nyelvi játékok, a szavak játékból fakadó örömezésen túl sikerélményhez juttatják a gyereket. A tudatos fejlesztés céljából is kezdeményezhet párbeszédet, beszélgetést egy-egy gyerekkel vagy gyerekcsoporttal. Az aktivizáltatás: a beszéltetés és beszélni hagyás az óvónő feladata. Közben alakul a gyerek beszédfegyelme, önuralma.

Az óvónő figyelemmel kíséri egyes gyerekek beszédértési, beszédtechnikai szintjét. A gátlások oldásához a báb "varázslatos ereje" nagy segítséget nyújt. Napi nevelőmunkájában a gyerek helytelen, rossz kiejtését helyesen ismétli meg, hasonló értelmű mondatba helyezve, nem feltűnően. A kompenzálás mindig egyénre szabott.

Az anyanyelvi nevelés szerves része a képeskönyvek nézegetésén keresztül, a könyvek szeretetére, az "olvasásra" nevelés. Az óvoda környezetében megtalálható könyvek (mese, vers, természetismeretek, hagyományápolás) az irodalmi élménynyújtáson túl hozzájárulnak a gyerekek esztétikai ízlésformálásához, és lehetőséget nyújtanak az anyanyelvi szókincsük gyarapodásához.

Az óvónő igényes válogatással eléri, hogy a csoportjában lévő könyvek ezt a szerepet töltsék be. Az óvónő mindennapi beszédmintája az irodalom szeretetére való nevelésben döntő hatású. A gyerek a mesélés alatt befogadó. Nemcsak az érzelmi hatásokat éli át, hanem benne "visszahangzik" az óvónő hangja, hangjának dallama, ritmusa, tempója, amelyet hiteles metakommunikációval kísért. Ez az érzelmekkel teli hatás maradandó, a gyereket utánzásra készteti. A megjelent beszéd "minőségét" a gyermeki adottságokon túl az óvónői minta határozza meg.

Az anyanyelvi nevelés személyiségfejlesztő hatása

A gyakori mondókázás elvezeti a gyereket, a beszéddallam, az anyanyelv ritmusának megérzéséhez. A mindennapok szokásörző tevékenységeihez fűződő kifejezések a gyakorlás során valódi tartalmat kapnak. A jeles napokat kísérő hangulat fokozást, érzelemmélyítést kifejező szavak átkerülnek a gyerek mindennapi szóhasználatába. *Néphagyományörző Óvodai Program Alapfeladatok*

A gyerek az oldott, elfogadó környezetben az anyanyelvét egész nap gyakorolja, utánozza. Szabadon fejezi ki önmagát, közlési vágya érvényesül. Befogadó és érdeklődő, másokat is képes meghallgatni. Élményeit képes elmondani, mondatokban kifejezni. Helyesen használja a nyelvtani kifejezésmódokat, ismeri a használt szavak tartalmát. Figyelme, koncentrációja fejlődik, gondolkodása fogalmi szintre tevődik. Magabiztossága abban tükröződik, hogy szívesen beszél. A gyermeki biztonságérzet megerősödik, a gyerek teljes lényével érzi: elfogadják. Ez a megerősítés, a létrejövő kapcsolat indítja el a nyelvi kifejezőképességének további fejlődését.

"Minden nemzetnek fő kincse a nyelve." (Gárdonyi Géza). A szókincsfejlesztés, a praktikus intelligencia-alakítás egyedi jegyeket hordoz. A gyerek a nyelv elsajátítása során teljes személyiségében fejlődik, fejlesztődik.

Betlehemezés

A betlehemezés többszereplős, dramatikus misztérium – vagy pásztorjáték, amely az egész magyar nyelvterületen nagyon népszerű volt. Sokféle táji változatát ismerjük a szereplők száma, és a benne szereplő jelenetek alapján. Négy fő típust lehet elkülöníteni: Erdélyi, Alföldi, Dunántúli és Felföldi betlehemest. Mindegyikben fő kellék a kézzel készített jászol vagy a templom alakú betlehem, melyet a résztvevők vittek magukkal házról házra járva. Főbb jelenetek lehetnek:

Szálláskeresés – a betlehemi népszámlálásra érkező Szent József és Szűz Mária éjszakai szállást keres, de sehol nem fogadják be őket. Végül a gazdag kovács lánya vezeti be őket az istállóba.

Az angyal a pásztorokat Betlehembe vezeti, akik ajándékokkal indulnak az újszülött Jézushoz.

Heródes- játék – a napkeleti bölcsek – Gáspár, Menyhért és Boldizsár – találkoznak Heródessel, majd az angyal figyelmezteti őket a király gonoszságára. Ezután pedig felkeresik a kis Jézust.

Legjellemzőbb rész, amikor a pásztorok beszélgetnek az öreg és süket pásztorral, aki mindent félrehallva tréfás válaszokat ad azok kérdéseire.

A különböző szöveges és énekes részekből álló dramatikus, többszereplős játékok általános felépítése pedig a következő:

- beköszönés
- engedélykérés
- a szereplők bemutatkozása
- dramatikus játék előadása
- adománykérés
- elköszönés

Betlehemezés megvalósítása az óvodában

- A betlehemezésről minden csoport megemlékezik az adott csoportba járó gyermekek életkorának megfelelő szinten. Képeskönyveket nézegetnek a Betlehemi királyokról, és többször elmeséljük a történetet.

- Minden évben egy csoport készül a Betlehemi történet eljátszásával, melynek az óvodai karácsonyi ünnepélykor van a főpróbája, majd a már hagyománnyá vált városi karácsonyi ünnepségen történik a dramatizált játék előadása.
- Sok szervezés előzi meg ezeket az alkalmakat. Ki kell osztani időben a szerepeket a gyerekek között, nekiállni tanulni a szöveget, próbálni a gyerekekkel. A magas szintű művészi élmény nyújtásához megfelelő jelmezek, kellékek biztosítása, beszerzése.
- A közös élményekkel teli próbák remek lehetőséget adnak a közösségi érzés, egy csoportba tartozás érzésének erősítésére.
- A csoportok közötti kapcsolatok alakulására, az öt csoport összetartására, egymás segítésére is nagyon jók ezek az alkalmak. Mindenki közösen támogatja egymást.

4. Január

Dramatikus játékok, népszokások

A dramatikus népszokás, népi színjátékok fogalma jelentős hagyománykört foglal magában. Az ide vonatkozó anyag megjelölésére a magyar néprajzi irodalomban több terminus használatos. A műfaj tág területét mutatja a *dramatikus népszokáson* és *népi színjátékon kívül a népi dráma, a maszkos alakoskodás, alakoskodójáték* stb. Valamilyen formában szinte az egész szokáshagyománnyal kapcsolatban áll, sőt más folklorisztikai műfajok (mese, ballada, tánc) is érintkeznek vele.

A kutatók a népi színjáték fogalma alá kezdetben elsősorban a vallásos jellegű játékokat (betlehemes játékok, vízkeresztli játékok stb.) sorolták. Népi drámának tekintették, s a műszínház színjátékainak szabályaira vonatkozó kritériumokkal vizsgálták. A népeletet közelebbről ismerő gyűjtők azonban ösztönösen ráéreztek arra, hogy a népi színjátékokhoz nem lehet a műdráma irányából közelíteni. Ehhez az a felismerés vezetett, hogy a népi dráma, népi színjáték a vallásos játékokon túl a néphagyomány nagyobb területét öleli fel.

A műfajra vonatkozó vélemények egy kérdésben megegyeznek: a népi színjátszást a különböző műfajok, rítusok, jelenetek, maszkok stb. összességében lehet csak tanulmányozni. A teljes repertoárt kell elemezni, úgymint drámát, komédiát, misztériumot, rituális drámai elemeket, különféle rítuscselekvéseket stb. Külön-külön vizsgálva nem lehet általánosítani, meghatározni és felvázolni a népi színjátszás sokoldalúságát. Egybe kell foglalni a teljes néphagyományt, fel kell tárni a műfajok kölcsönös összefüggését, hogy meg lehessen érteni történeti fejlődésüket és sajátosságukat.

Ha a népi színjátszás fogalma alá besoroljuk mindazokat a játékokat, maszkos, nem maszkos alakoskodásokat, amelyek a szertartásokhoz, szokásokhoz kapcsolódnak, az azokból kialakult változatokat, valamint mindazokat az eleve dramatikus játéknak, „színpadi” jelenetnek tekinthető dalokat, továbbá a vásárok és egyéb sokadalmak szórakoztató játékait, akkor egy gazdag, sokrétegű anyag áll előttünk. A különböző rétegekből levonható főbb vonások összessége szolgál alapul az egész népi színjátszás főbb jellemző jegyeinek megállapításához.

A magyar szakirodalom gyakran alkalmazza a dramatikus népszokás fogalmát az olyan szokásra, amely a színjáték felé közelít, de ugyanakkor része egy ünnepi alkalomnak, naptári napokhoz fűződő szokáshagyománynak, az évszakokhoz kapcsolódó szokásköröknek stb. Az e fogalommal illetett „műfaj” tág lehetőséget biztosít a legkülönbözőbb jelenségeknek a dramatikus népszokások csoportjába való besorolására.

A *dramatikus* jelző azt mutatja, hogy olyan szokásokról van szó, melyekben a drámai, a színjátéki elemek fokozottabban kapnak hangsúlyt, és a játék, az alakoskodás adja a szokás elsődleges funkcióját.

Az alakoskodó – valamilyen szerepben, többnyire álöltözetben megjelenő személy – már önmagában is a játék, a dramatikus játék, a színjáték fogalomkörét indikálja.

A dramatikus játékok, alakoskodások, népi színjátékok rendszerezése során mind a magyar, mind az európai szakirodalom a szokás, a játék formáját, a cselekmény helyét és gyakran a résztvevők összetételét veszi alapul. A szempontok között szerepel a cselekmény jellege, a szokás szöveges vagy szöveg nélküli változata. A dramatikus szokások alkalmak szerinti repertóriumában néhány szokásalkalom egymásba kapcsolódik, mint például a naptári ünnepekhez tartozó farsang és a farsangi időszakban is működő fonó. Különálló csoportot alkotnak a vallásos játékok, amelyek funkcionálisan is jól elkülöníthetők a vulgáris jelenetektől és a profán alakoskodásoktól. Azonban mivel a vallásos szokásokban is felbukkannak világi figurák, profán maszkos alakoskodók és parodisztikus jelenetek, a rendszerezés alapjául ez a szempont sem szolgálhat. A dramatikus népszokások egészétől jól elválaszthatók és önálló csoportba sorolhatók az állatmaszkos játékok, az állatokat utánzó jelenetek.

A dramatikus szokások és játékok szinte majdnem minden változatában találkozunk a népelet valamilyen jellegzetes alakjával. A *zsánertípusok* képviselői a magyar népi színjátékokban, szokásokban a 18. század végén kezdtek megjelenni. Az idetartozó maszkos figurákat, a zsáneralakokat utánzó jeleneteket két csoportba sorolhatjuk. Az elsőben az utánzott zsánertípusok önálló jelenetben lépnek fel, a játék középpontjában ők állnak. A

második csoportban a népelet e jellegzetes alakjai többnyire mellékszereplők a játékok, **i**lletőleg azonos szerepben vannak jelen a többi résztvevővel.

A két csoportnak megfelelően a zsánertípusok megjelenítésének alkalmai eltérőek. A játékok **b**emutatásának kedvelt alkalmai voltak a fonóházak, a lakodalmak, a nagyobb munkák (pl. **a**ratás, dohányfűzés, kukoricafosztás) pihenőidő, valamint a zsánertípusok képviselőinek **m**egjelenítése, a különböző felvonulásokban (farsang vége, szüreti menet stb.).

Amikor a játékok szobában, zárt körben kerülnek bemutatásra, a zsáneralakoknak többnyire **e**gyéni szereplésével találkozunk, míg a felvonulásokban lényegében passzívan vannak jelen. **A** felvonulás menetében a játékosnak kevésbé volt alkalm arra, hogy szerepét valóban **e**ljátssza. A szereplők tehát inkább csak a külső megjelenítésre, a figyelem felkeltésére **t**örekedtek. Zárt körben, „egy helyben” azonban sokkal inkább előtérbe került a színjátás. **A** **s**zereplők célja az volt, hogy a bemutatott jelenetek többségében ne csak utánózzanak, hanem **k**iemeljék azokat a jegyeket, tulajdonságokat, amelyek általánosan jellemzőek a megjelenített zsánertípusokra.

A dramatikus népszokások, maszkos és nem maszkos népi játékok áttekintését szokásalkalmak szerint is végezhetjük. Az idesorolható hagyomány az egész népeletre **k**iterjed. A szokásalkalmak gyakran egymásba fonódnak, és olykor ugyanaz a játék a **k**alendáris szokáskörhöz, a munkaalkalmakhoz vagy a társadalmi élet szokáshagyományához kapcsolódik.

A naptári napok szokásai jelentős részben dramatikus jellegűek, színjátékszerűek. Különösen a téli ünnepkör bővelkedik olyan jeles napokban, amelyekhez a dramatikus szokások egész sora kapcsolódik, s amelyekben az egyszemélyes maszkos megjelenítéstől a többszereplős színjátékig a legkülönbözőbb jelenetek fordulnak elő. Ha a jeles napok szokásait a népi dráma felől közelítjük meg, akkor azt látjuk, hogy a varázscselekvések, az egyéni hiedelem megnyilvánulások kivételével a dramatikus mozzanatok a szokáshagyomány egészére jellemzőek. Önmagában az, hogy valaki maszkot vesz fel, alakoskodik, valahol – a naphoz, alkalomhoz kapcsolódó céllal – megjelenik, egyféle játéknak, játszásnak, sajátos szereplésnek tekinthető. De az egyszerű köszöntő elmondása vagy egy kántáló ének eléneklése is szereplés, játszás, függetlenül attól, hogy külsőleges attribútumok – maszk, kellékek stb. – vannak-e, avagy nincsenek. Dramatikus mozzanatok figyelhetők meg az aktív és a passzív résztvevők közötti kapcsolatban is, például a néző, a hallgató tetszésnyilvánításában, beszélésében, megjegyzésében, gesztusában, arcimimikájában, illetőleg a szereplő reagálásában.

A naptári ünnepkörök közül a dramatikus játékok és maszkok tekintetében kétségkívül a legjelentősebb a **téli ünnepkör**, a karácsonyt megelőző és követő, a farsanggal lezáródó időszak. A farsang a legkülönbözőbb népi játékok előadására nyújtott kiváló alkalmat.

A farsangi játékok a magyar nyelvterületen általában a farsang utolsó három napjához (farsangvasárnap, farsang-hétfő, húshagyókedd) kapcsolódtak. A farsangi hagyománykörben szinte majdnem minden maszkos alakoskodás előfordul, részint a szabadtéri játékokban, részint a szobai jelenetekben. A farsang időszakának szobai játéakai a fonóban kerültek bemutatásra. Ezek a játékok azonban a tél folyamán a legkülönbözőbb időpontokban és alkalmakkor (kukoricafosztóban, tollfosztóban, disznótor alkalmával stb.) is előfordultak.

A dramatikus játékok másik nagy csoportja a **lakodalomhoz** kapcsolódik. A lakodalom a játékrepertoár alapján méltán tekinthető a népi színjátszás jelentős alkalmának. A lakodalom önmagában is a színjátszás sajátos, szertartás jellegű formája. A házassággal kapcsolatos szokások színi jelenetekként tekinthetők, amelyek egymás után következnek egy „láthatatlan rendező” irányításának megfelelően. Ez a rendező maga a hagyomány. Nyilvánvaló, a lakodalomnak a hagyomány által meghatározott jelenetei nem a színjátszás funkcióját töltik be, de a szertartás formájában a színjátszási mozzanatok nagymértékben megnyilvánulnak. A játzsási lehetőséget mutatja az is, hogy a lakodalom megjelenítése a dramatikus játékok kedvelt témája.

A naptári év nyújtotta alkalmak és a lakodalom mellett a népi dramatikus játékok színhelyei közé tartoznak a **munkaalkalmak** is. A különböző, társaságban végzett munkák során a maszkos alakoskodó játékoknak szinte valamennyi változatával találkozunk. A munkaalkalmak játéakai szoros kapcsolatot mutatnak a kalendáris szokáskör és a lakodalom színjátékszerű szokásaival. Mindazok a játékok, jelenetek, maszkos alakok, amelyek a munkaalkalmakon ismereteseek, a magyar népi dramatikus szokáshagyomány repertoárjából eredtek. Ezek a játékok néhány tipikus, munkához kötődő szokás – a szüret, disznótor egyes játéakai – kivételével más alkalmak színjátszó hagyományában is előfordultak.

A fonóház mindenütt a magyar nyelvterületen jelentős munka- és szórakozási hely volt. A különböző folklórműfajok élete jól mutatja, hogy szerepe a hagyomány megőrzésében rendkívül fontos volt. A munka és szórakozás kapcsolatára a fonó mutatja a legjobb példákat.

Az előzőtől eltérően lényegesen mások voltak a népi színjátszás körülményei a nehezebb fizikai munkát igénylő alkalmakkor, főleg **aratáskor**. A játékokra a spontaneitás volt a jellemző, és olykor a csak egy alkalommal találkozó játékosok és közönség elégitette ki

játszási igényét. Sem a felkészülésre, sem egyéb előkészületekre előzetes „tervezés” nem **t**örtént, és így a játékok zömmel improvizáción alapultak. A csűr, a pajta, a szérű alkotta a „színpadot”. Az aratás és a dohánycsomózás munkásai sokkal inkább bekapcsolódtak a **j**átékokba, lényegesen jobban „együtt voltak” a játékosokkal, mint a fonóházak résztvevői. A **k**örülményeknek megfelelően leegyszerűsödött színjátszéki jeleneteket mutattak be, s **t**énylegesen közösen szórakoztak.

A munkaalkalmak körébe soroljuk a **szüreti játékokat** és maszkos alakoskodókat, noha ezek **a** játékok nem kapcsolódnak szorosan a munkafolyamathoz. A munkát befejező alkalom **a**zonban mindenképpen ebbe a körbe sorolja a különböző felvonulásokat, játékokat és **t**áncokat. A szüreti szokások különös jelentőségét az adja, hogy országosan elterjedtek, és a **s**zokáskörben előforduló játékok, maszkos alakok és különböző jelenetek általánosan ismertek

A szürethez hasonlóan a **disznótor** is voltaképpen egy munkafázist lezáró alkalom, amelyhez **o**rszágszerte tréfás maszkos szokások kapcsolódtak. A disznótoron részt vevők a maszkos **j**eleneteknek nemcsak nézői voltak, hanem gyakran be is kapcsolódtak a játékokba. Fontos **h**angsúlyoznunk, hogy a játékra, a jelenetre szobában, zárt helyiségben került sor. E sajátos **k**örülmény és a maszkos alakoskodás adománykérő jellege a disznótori játékokra **n**agymértékben rányomta a bélyegét. Ez azonban legfeljebb csak a játékok bemutatásának „rendezésében” jelentett alakulást, egyébként a legváltozatosabb maszkos alakok és jelenetek **f**igyelhetők meg a disznótor hagyománykörében. Állatmaszkokkal és zsáneralakokkal **e**gyaránt találkozunk.

Általában elmondható, hogy a dramatikus népszokások, népi színjátékok szorosan a **k**örnyezetükhöz kötődnek. Mindezeket föltétlenül tekintetbe kell venni az ún. **dramaturgiai szempontok** vizsgálatánál.

A legegyszerűbb jelenet, egyszemélyes maszkos alakoskodás bemutatását, a nyilvánosság **e**lőtt való megjelenítését is megelőzi a felkészülés, az előkészület valamilyen formája. A **s**zokás, a játék szerkezetének, dramaturgiai felépítésének a kialakulásában rendkívül fontos **s**zerepe van az alkalomnak. Egy naptári naphoz szorosan kapcsolódó dramatikus népszokást **m**eghatároz az ünnephez kötődő, periodikusan ismétlődő hagyomány, amelyben a szokás **s**zerkezetére nincs, vagy csak kismértékben van befolyással a játék funkció. Ide elsősorban a **v**allásos dramatikus szokások köre, a karácsonyi, vízkereszti, pünkösdi játékok tartoznak. Ezeknél az előkészületet eleve meghatározza a naptári alkalom által szabályozott hagyomány.

A szervezésben és az előkészítő tevékenységben igen gyakran szokásonként, illetőleg játékonként lényeges különbségek figyelhetők meg. Vannak olyan játékok, amelyekre a bemutatás előtt hetekkel korábban megkezdődik a felkészülés, s ismereteseek olyan jelenetek, amelyek egy alkalmas pillanatban, spontán alakulnak ki.

A hagyományörzésben természetesen rendkívül fontosak a szereplők és a nézők is. A dramatikus szokásokban, népi színjátékokban részt vevők megjelölésére nem minden tekintetben egyértelmű a szereplő megjelölés. A színjátékszerűbb, összetettebb, előkészületet, szervezést, rendezést kívánó, dialógusokra épült játékokban azonban a játékos, az alakoskodó személy az eredeti értelemben vett szereplőnek is tekinthető. Így ezt a fogalmat alkalmazzuk a nézőktől, a közönségtől való megkülönböztetésül, bár a résztvevő terminus lenne a legmegfelelőbb.

A népi játékok szereplőjének nincs – vagy csak ritkán – írott és pontosan meghatározott szerepe. Elsősorban azért nincs, mert a hagyomány által szabályozott keretben működik. Nem a szerepkönyv határozza meg a cselekvést, hanem a tradíció, amelybe a játékos beleszületett, s azáltal a nézőkhöz, a közönséghez – ami egyúttal a hagyományt fenntartó és szabályozó közösség – igazítja a „szerepjátszást”.

Általánosságban megállapítható: a dramatikus játékok szereplői férfiak voltak, a női szerepeket is ők alakították. Természetesen vannak kivételek. Ismereteseek olyan betlehemes játékváltozatok és más, vallásos jellegű szokásjátékok, amelyekben nők, gyakorlatilag leányok vettek részt. Mindezek azonban újabb formációk. A népi színjátékokra a férfi szereplő (fiúgyermektől idős férfiig) a jellemző. További szigorítás is megfigyelhető; gyermek, suhanc, legény vagy – lényegesen ritkábban – házasember a játék szereplője. Ehhez még társadalmi különbségekből adódó kötöttségek is járulhatnak.

A nézők a játékosok megjelenését nagy érdeklődéssel várják. Nem a közönség megy a játék megtekintésére, hanem a szereplők mennek a nézőkhöz. A maszkos alakoskodásban a szereplők személyére is kíváncsiak a nézők, bár többnyire a jelenet alatt a játékos az inkognitóját meg tudja tartani. A játékosok és a nézők között a szobai játékokban különösen közvetlen a kapcsolat, mivel nincs színpad.

A dramatikus szokások és játékok bemutatása során rendkívül fontos a színhely. A szokások és népi színjátékok bemutatása nem igényel színpadot. Mivel a játékokat a hagyomány élteti, így a cselekményeket csakis a megfelelő miliőben lehet lefolytatni. A népiéletben a „színpad” azonos a mindennapi élet, a környezet színtereivel – lehet utca, udvar, lakás, kocsma, csűr, istálló, hodály stb. A különböző szokások és játékok nagymértékben alá vannak rendelve

nemcsak a hagyomány által szabályozott kereteknek, hanem annak a miliőnek is, amelyben bemutatásra kerülnek. Természetesen az a hely, ahol játszanak, ahol a cselekmény folyik, lényegében a színpadnak felel meg. Csakhogy a színházban a szereplők mindig egy meghatározott helyen játszanak, a népi dramatikus-játékok résztvevői pedig mindig más-más helyen.

A színjátékok dramaturgiájában nem kis jelentőségük van a **kellékeknek**. A népi gyakorlatban csak ritkán fordul elő, hogy állandó kellékek vannak. A betlehemes játékokat évről évre bemutató csoportok rendszerint megőrizték felszerelésüket, a templomot, csillagot, csákót, süveget, kardot stb., s a következő alkalommal ugyanazokkal a kellékekkel játszottak. Néhány maszk használatában is ez figyelhető meg. A fából készült maszkokat (pl. ló-, kecske-, gólyamaszk) ismételten felhasználták. Figyelemre méltó azonban, hogy a tulajdonostól nem kérik kölcsön, s ha az a játékban már nem vesz részt, a maszk használaton kívüli tárgyak közé kerül. A bőr-, vászon- vagy papírmaszkokat évről évre, alkalomról alkalomra újra készítik. Ebből is következik, hogy két azonos maszk nincs. Az öltözetben, a maszkírozásban és a kellékekben a legkülönbözőbb variációk figyelhetők meg, a cél azonban azonos: utánzás és karikírozás.

A népi dramatikus szokások, színjátékok, különböző maszkos jelenetek egy részének jellegzetes kezdő-, illetőleg nyitóformulája van, amelyet a népi elnevezés szerint *bekéretésnek* ~ *bekéretőnek*, *behívásnak* ~ *behívónak*, illetőleg a maszkos pantomimjátékokban *maskara bekéretőnek*, *maskara beköszöntőnek* nevezzük.

A népi játékokban, színjátékszerű jelenetekben éppen úgy, mint a vásári komédiások vagy a hivatásos színészek által előadott egyes darabokban egy személy a produkciót bejelenti, a közönség figyelmét felkelti, rövid tájékoztatást ad a szerepről és az előadókról.

A játék bejelentője a produkció megkezdése, sőt tulajdonképpen a szereplők megjelenése, „színpadra” lépése előtt a közönséggel, a jelenlévőkkel tudatja az alakoskodók, a játékosok érkezését, és engedélyt kér, némely esetben engedélyt ad a játék bemutatására.

A népi játékok számos variánsának a prológus, a *bekérető* formula rendkívül jelentős része, és a bejelentő személy, a *kéreztető* különösen fontos alakja. Ez a személy gyakran a játék első szereplője, akinek fellépése önálló jelenetnek is tekinthető.

Népi hagyományok az óvodában

Jeles napok

A jeles napokhoz fűződő színjátékszerű népszokások sokrétű, mondhatnánk komplex nevelési lehetőséget nyújtanak. Találkozik minden műveltség, helyet kap benne a játék, a dramatizálás, a gyerekek nyelvi improvizációja, a népzene, a néptánc, a népi díszítőművészet (maszkok, kellékek, tárgyak, viselet), tréfa, ünnepi ételek.

Lényegében olyan közösségi jellegű színjátékszerű szokásokról van szó, ahol a próbák, a betanulás, a játékhoz tartozó gesztusok rögzítése, a térbeni elhelyezkedés mind a közösségi szellemet hivatott elmélyíteni. A közös élmény az alapja a művészi befogadásnak. A nevelő dolga az, hogy segítse ezt távolról irányított, észrevétlen műhelymunkával, amelyben a gyermek a szabadon megnyilvánulhat, kifejezheti gondolatait, érzéseit. Az együttlét örömének ízét akarja megéreztetni a gyermekkel.

Hagyománytisztelő óvodai nevelésünkben nagy szerep jut az irodalomnak: a dramatikus népszokásoknak, a szólásoknak, a találós kérdéseknek, a közmondásoknak, a népmeséknek, a mondáknak és a mondókáknak.

Az óvodai tanterv magában kell, hogy foglalja azokat a népszokásokat/ napokat, amelyek a magyar nép életében fontos szerepet töltöttek be, de nem fűződik hozzájuk dramatikus szokás. Ilyenek az emberi élettel és a mezőgazdasági munkával kapcsolatos szokások.

Dramatikus népszokások

Dramatikus játékaink egyik csoportja az évszakok, az időjárás változásával állnak kapcsolatban. Gyökerei valamennyinek egészen ősiek, igaz, a hivatásos színjátszás idején egyre kevesebb szerepet kaptak a klasszikus értelemben vett hagyományos dramatikus népszokások.

Amikor tehát dramatikus népszokásokról beszélünk, tisztáznunk kell azt is, hogy mit értünk e fogalom alatt, s mik tartoznak ide. A legismertebb párosító dramatikus játékunknak mindenki részese volt már akár csoportosan, akár egyedül játszották. (Adj, király katonát; Mit akar itt ez az egy ember; Gyertek haza ludaim; Új hold, fényes hold).

Ünnepi szokásainkhoz különböző népköltészeti alkotások tartoznak. A csoportosítást a legújabb kori néprajzi gyűjtések alapján állítottuk össze.

1. Adománykérő szokások (nem felelgetős játékok): karácsony, újév, húsvéti köszöntők.
2. Házaló, adománygyűjtő, többszereplős, felelgetős játékok: gergelyjárás, balázsjárás.
3. Varázscselekménnyel összekötött szövegek: regölés, kiszehordás, villőzés, pünkösdlés, szentiváni tűzgyújtás.
4. Népies misztériumjátékok, mimikusan előadott drámai szövegek. Előadásuk meghatározott helyen történik: betlehemezés, lakodalmas és temetési játékok, farsangi szokásanyagból kiragadott bögötemetés, vízkereszt csillagozás.
5. Ünnepi alkalmakhoz kötött, énekes-táncos gyermekjátékok: pilikézés, Bújj, bújj, zöld ág típusú játékok, Fehér lilomszál.
6. Szerencsekívánó mondókák: Luca. Luca, kity, koty. Az aprószenteki napi korbácsoláshoz fűződő mondókák.

A felsoroltak lehetőséget nyújtanak a közönség előtti fellépésre, a nyilvános szereplésre szűkebb, illetve tágabb közösségben. Az utóbbi érdekében léptessük fel óvodásainkat a színpadon a siker érdekében. Bemutatókon, mint a szónoki beszéd alapja, szerencsekívánó, varázsló erejű mondókákat szavaltassunk. Ezeken kívül természetesen igen sok nyilvános szereplésre kell, hogy sor kerüljön az óvoda udvarán, de a munkaszobában is.

Körjátékaink, misztériumjátékaink és az énekes-táncos gyermekjátékaink mind magukon viselik azokat a jegyeket, amelyeket a hivatásos színjátszás is képvisel.

Egy-egy jeles napra elkészített dramatikus játékot vigyünk ki az óvoda kapuján. Játsszuk el minél több helyen: tereken, sarkokon, könyvtárakban, városházán, iskolákban stb., ezáltal is segítjük a gyermek szocializálódását, tápláljuk önbizalmát, felszabadultságát.

A népszokások eljátszása ösztönzést nyújt a játék újbóli eljátszására. Egy-egy dramatikus játék betanításánál ügyeljünk arra, hogy ne mindig ugyanazok a gyermekek játsszák. a szerepeket.

Új év

Szilveszter pápa emlékűnnepének és az év kezdetének szokásai egybemosódnak, mindkét napra érvényesek. Céljuk a következő esztendőre biztosítani az egészséget, termékenységet, bőséget, szerencsét. Dologtiltó nap volt. Tilos volt az asszonynak elhagyni a házat, viszont férfi látogatása kedvezett a következő évi szerencsének.

Gonosz üző céllal a legények, férfiak zajt keltettek, puskával, ostorral durrogattak.

Az e napi időjárásból jósltak a következő évi időjárásra.

Szerelmi jóslásokra is alkalmas volt ez a nap, a lányok gombócot főztek, ólmot öntöttek.

Fiúk, legények, férfiak köszönteni jártak, egészséget, szerencsét és gazdagságot kívántak.

Új év megvalósítása az óvodában

- Csoportonként történik a megvalósítás
- Beszélgessünk a gyerekekkel az új évről, a hozzá kapcsolódó szokásokról
- A gyerekek készítsenek malacot, lóherét, szerencsehozó ajándékokat és adják át egymásnak
- Tanuljanak újév köszöntő verset, mondókát. Kívánjanak egymásnak Boldog Új Évet!
- A csoportban található hangszerekkel elsősorban a fiúk keltsenek zajt, gonosz üző céllal.
- A lányok verseljenek, énekeljenek majd adjanak ajándékot a fiúknak.

5. Február

A népi játékok fontossága, szerepe, megismerése

„A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, melynek minden nap, visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó tevékenységgé.” – írja Az óvodai nevelés országos alapprogramja.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Emellett játékkal érjük el, hogy a gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz jutnak. A játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei is teljesülnek. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék s a játékba integrált tanulás. A gyermekek a játékba integrált tevékenységeik során szerzett tapasztalatok, élmények alapján tanulnak egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt.

A népi játék a néprajz egyik területe, s ugyanazok a törvények érvényesek rá, mint például a népdalra vagy népmesére. A szóbeli kultúra része, a szájhagyomány törvényszerűségei szerint terjedt, bizonyos részei változnak, mások változatlanok maradnak. A játék a népi kultúra többi alkotórészéhez hasonlóan változatokban él: ez teszi népi játékká. Mit is nevezünk népi játéknak? Antal László megfogalmazását alapul véve: „a népi játék az emberiség mozgásos és művészi megnyilatkozásának formája: költészet, ritmus, dallam, szöveg cselekmény vagy funkció komplex megjelenése, amelyre az alapelemek bizonyos állandósága mellett az átalakulás, rögtönzés és az örök megújulás a jellemző” (Antal, 2002; 36. oldal) A népi játékok a paraszti kultúrában a mindennapi élet részét képezték, a gyerekek ezek segítségével tanulták meg, utánozták a felnőttek tevékenységeit, ezek által fejlődött sok-sok készségük és folyamatosan bővült a tudásuk. Biztonságos – a játék adta – keretek között gyakorolták a döntéshozást, a választást, a mozgásformákat stb.

Vajon ezek a játékok csupán a szórakozást szolgálták, vagy alkalmasak voltak arra, hogy ismeretet adjanak át, segítsék a gyermekek társadalomba való beilleszkedését, netán fejlesztették őket bizonyos területeken? Lázár Katalin (1997) szerint a „hagyományos népi játékok segítenek abban, hogy a gyerekek ne legyenek se félénkek, se ellenkezőleg, agresszívak, együttműködésre képtelenek”. A játékok számos olyan helyzetet teremtenek, amelyekben a gyerekek hétköznapi tevékenységeket gyakorolhatják, a felnőtteket utánozhatják, döntési helyzeteket gyakorolhatnak. Újra és újra hasonló szituációkban találhatják magukat a gyerekek és megtapasztalhatják, hogy képesek a játékban felállított feladatokat, helyzeteket megoldani, ahogyan Lázár Katalin (1997) is megfogalmazza: „A játékok olyan feladatokat állítottak a gyerekek elé, amelyeket ők meg is tudtak oldani, s ennek segítségével kialakult önértékelésük.”

A népi gyermekjátékok elsődleges funkciója a saját test megismerése, majd a külvilág megismerése és a közösség a társadalom megismerése. Továbbá a felszabadultság, a sikerélmény megélése. Mindezek más megfogalmazásban, további részletezésben a művészeti-, a pszichológiai-, és a pedagógiai funkcióban jelennek meg. A játék a gyermekek természetes életformája. A kisgyermekkorban a játékot és a direkt pedagógiai célokat szem előtt tartó tanulást szét sem lehet választani (Tölgyessy, 2019).

A népi játékok nemcsak a hagyományos paraszti társadalomban bírtak fontos szereppel. A modern világ gyermekei számára is számos fejlesztési lehetőséget kínálnak, így játékos formában tudunk egy-egy pedagógiai célt szolgálni.

A népi játékok fejlesztik:

- testtudatot (pl. különféle ugróiskolák)
- mozgáskészséget (pl. Mén a kocsi)
- térérzékelést (pl. Kering az orsó – köralakítás, körtartás)
- gyorsaságot (pl. Benn a bárány, kinn a farkas)
- kommunikációs készségeket (pl. Adj király katonát - párbeszéd)
- szókinccset (pl. Kering az orsó – orsó és korszó szavak)
- ritmusérzéket (pl. Lassan forog a kerék – gyorsítás, lassítás)
- figyelmet (pl. Csön-csön gyűrű)
- türelmet és önfegyelmet (pl. Tapsos-visszafordítás)
- szabálytudatot (pl. Benn a bárány, kinn a farkas)
- kreativitást (pl. Húzd meg, ereszd meg)
- számtudatot és számismeretet (pl. Ötölő)
- taktikai gondolkodást (pl. Benn a bárány, kinn a farkas)

A hagyományos közösségekben a gyerekek a játékokat egymástól tanulták. A csapat tudta a játékot, játszottak, aki újonnan állt be, utánozta a többieket, úgy tanulta meg. A szó mai értelmében oktatás, tanítás nem volt: a gyerekek utánzással tanultak. (Lázár, 1997; Pécsiné 2002).

A legtöbb népi játék esetében működik ez a módszer, hogy a pedagógus elkezd mondani a szöveget vagy énekelni a dalt és a gyerekek már kapcsolódnak is. Egymás után körbejárva, többször, akár 7-8-szor is ismételve. Tehát nem instruál, nem magyaráz, hanem csinálja, játssza...és a gyerekek kapcsolódnak. A magyarázat unalmas, és teljes mértékben el is veszi a játék varázsát.

Vannak olyan játékok amelyeknél nem működik a fenti módszer. Ezek javarészt azok a játékok, amelyek összetettek és/vagy szabályrendszer is kapcsolódik hozzájuk. Természetesen ezeket előzetesen meg kell beszélni, különben káosz alakul ki. Jól végig kell gondolni, hogy minden szabályra kitértünk-e, tisztáztuk-e a lehetséges kimeneteket, módozatokat.

A gyerekek akkor tudnak majd jól játszani, ha az őket nevelő pedagógus is tud és szeret játszani.

Farsang

Farsang vízkeresztkor (Január 6.) kezdődik, és hamvazó szerdáig tart, ami a húsvétot megelőző negyven napos böjt kezdete. Utolsó napja húshagyó kedd. Ez az időszak a nagy mulatságok, lakodalmak, disznótorok és alakoskodások időszaka volt. A nagy evéssel és ivással a természet bőségét próbálták serkenteni. Ez a tavaszvárás ősi ünnepe volt, amit az egyház tiltott, mert az ördög ünnepének tartotta.

A legtöbb szokás farsang három utolsó napján volt: farsangvasárnap, farsang-hétfőn és húshagyó kedden.

Bálokat, mulatságokat rendeztek a különböző korosztályoknak és a társadalmi rétegek számára. Például volt fiatalok bálja, házas emberek batyus vagy kosaras bálja, különféle céhek vagy ipartestületek bálja. Ezeknek fontos szerepük volt a párválasztásban. Több helyen ekkor adták a leányok a legényeknek a bokrétát.

Farsangkor volt a vénlány-, vén legény csúfolás is. Ilyen például a tuskóhúzás, amikor a legények nagy zajt csapva végighúztak egy tuskót a településen, és a kicsúfolt lány ajtajához kötözték. Vagy álesküvőt rendeztek a pártában maradt vénlányoknak.

Ebben az időszakban adományt kérve köszönteni is jártak, általában gyerekek, néhol lányok és legények vagy házas emberek. Házról házra járva köszöntötték a farsangot, a telet búcsúztatták és jókívánságokat mondtak a háziaknak. Cserébe ételmezt vagy pénzt kaptak, amiből gyakran a közös mulatság költségeit fedezték.

Felvonulásokat, meneteket is tartottak, melyek kedvelt alakjai: koldus, betyár, vőlegény, menyasszony, vándorárus, medve, ló, gólya, kecske voltak.

A busójárás nem magyar eredetű, hanem a mohácsi sokacok népszokása. Télbúcsúztató, tavaszköszöntő, termékenységvarázsló ünnep, ami farsangvasárnap reggelétől, húshagyó kedd estéig tart. A hagyomány eredetét a török-üzés legendájával magyarázzák.

Többféle maszkos alakoskodás és dramatikus játék is szokásban volt farsangkor:

- halottas játékok: jelképes farsangtemetés, bögőtemetés. A farsangot jelképezhette szalma- vagy rongybáb, amit elégettek vagy széttéptek.
- vetélkedőjátékok: ügyességi játékok vagy maszkos alakok küzdelme
- zárt helyen előadott, többszereplős dramatikus játékok:

Helyszíne általában a fonó vagy tollfosztó vagy házaknál adták elő.

- állatalakoskodók
- tréfás esküvő
- betyáralakoskodók
- tréfás temetés
- dúsgazdagolás, ördögbetlehemezés – Gazdag és Lázár példázatát mesélik el

Farsang megvalósítása az óvodában

- Mindenki a csoportjában farsangol
- Farsang napján már jelmezbe öltözve érkezhetnek a gyerekek
- A csoportokban különböző ügyességi, vicces játékokat játszanak
- Közös dalolnak, mondókáznak, az óvodapedagógussal együtt táncolnak, utánozzák a felnőtt mozdulatait.
- Közös szerzett élményekkel térnek haza délután.

6. Március

Népmese fontossága, kiemelt szerepe az óvodai nevelésben

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A verselés, mesélés dramatikus játék célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeknek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével. A mesék mágikus varázs, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímek csengése, valamint a mesék feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt. A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

Népmesék

A népmese, mint a szóbeli elbeszélő műfajok legnagyobb csoportja, reneszánszát éli ma Magyarországon. Megannyi módon igyekszünk a pszichológia, a pedagógia, és a művészetek területén előnyeit hasznosítani. A polgárosodó, majd globalizálódó világban

maroknyi kutató felismerte a népmesékben rejlő kincsek valódi értékét. Tekintsük ezt lehetőségnek! Ma újra kell fogalmaznunk mit jelent számunkra ez a műfaj. Nagy fokú kifejező képessége a magyarázata annak, hogy a dinamikusan változó társadalmi környezetben napjainkig is él és hatást gyakorol. Évezredes gyökerekkel rendelkező történetek élnek még ma is népmesék formájában. A népmesék, adott kultúrkörhöz kötődő, élőszóban előadható, többnyire párbeszédes történetek, amelyek egyetemes emberi kérdéseket feszegetnek.

Ahogy Horváth (2020, 56. oldal) fogalmaz: „A teljességgel teljes embert nevelhetünk”. A népmese nem csupán szórakoztató vagy okító, nevelő vagy példázatokkal teli műfaj, hanem mindennek az összessége. Egyszerre lehet szórakoztató, mert a humor erejével hat és például egy adomában a közösség elé görbe tükröt tartva kritikát is megfogalmaz, mert szembesíti tagjait saját szélsőséges viselkedésükkel.

Egy érzelmes tündérmese a párválasztás buktatóira, vagy a fejlődés egymást követő szakaszaira készítheti fel a fiatalokat, miközben szárnyal a mesét hallgató egyének fantáziája. A kísértés sokféle példáját vonultatják fel az ördögös meséink, hangsúlyozva, hogy az ember csak ésszel győzhet a gonosz felett. A mesék tárháza kifogyhatatlan és ezek a kincsek könnyedén feltárulnak az érdeklődők számára.

A gyermekek nehezen ülnek nyugodtan mesélés közben, amikor leginkább az auditív figyelemre lenne szükségük. Számukra ez nem olyan izgalmas mint a tableten, tv-n, telefonon nézett mesék. Meg kell említeni, hogy a mobil eszközök technológiájának fejlődésével a gyerekeket is utolérte a képi információáradat. A rajzfilmek, animációk által kínált képi intenzitással és impulzus-szinttel valóban nem tud versenyezni egy élőszavas mesemondás. Egészen más agyi folyamatokat indít be a hagyományos mesehallgatás. A hallgatónak el kell jutnia a passzív befogadó szerepéből egy közösségi, alkotó folyamat résztvevőjének minőségébe. Ennek mikéntje nem evidens azok számára, akiknek kevés alkalmuk van élőszavas mesehallgatásra.

A népmesék életünkre gyakorolt pozitív hatása közül a legfőbb a belsőkép-alkotás. Definiálhatjuk ezt úgy, mint az élményfeldolgozás egyik legfontosabb módját. „A mese tájékoztatja a kisgyermeket életkorának megfelelően képi és konkrét formában a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyairól és az ezeknek megfelelő viselkedésformákról. Értő módon visszaigazolja a kisgyermek természetes szorongását, és egyben feloldást, megoldást kínál (Varga Kovács, 2006).” Képzeltégeik csupán saját fantáziájuk által, belsőképeik által rendezik újra saját maguk számára a mese során

hallottakat. Abban a pillanatban, hogy készen kapnak képeket, azok zömében túlmutatnak saját tapasztalásaikon és gátolják az így kapott információ további beépítését.

A belsőkép-alkotás képessége elengedhetetlen az iskolai tanulmányokhoz, hisz ebben az agyi folyamatban gyökerezik az elvont gondolkodás, az absztrahálás képessége. A kreativitás fejlődésének bölcsője is a népmese. Helyes interpretációban mintákat vázol fel, amely az élet különböző területein és helyzeteiben a tudattalanból előtörve teszi aktívvá, teremtővé az egyént. Mi egyébre használnánk több száz éves mesekincsünket, minthogy felbátorítsuk gyermekeinket abban, hogy az élet kihívásainak képesek legyenek megfelelni.

A népmesék a belső erőforrásokat és az értő figyelmet is képesek aktiválni. Mesehallgató rituálék, és általában a szokások kialakításával sokat tehetünk gyermekeinkért. Ez szerencsés esetben az otthoni, esti mesemondások alkalmával, családi történetmondásokkal jól megalapozhatók, de későbbi életkorban is kialakításra kerülhetnek.

„A történetek hallgatását (és később olvasását) kísérő állapot ugyanis valóban leírható egyfajta enyhe transzként, amelynek legfőbb jellemzője, hogy a transzban lévő személy miközben fizikailag nyugodt és mozdulatlan, mentálisan aktív, erősen koncentrált és éber. Ebben az állapotban a jobb és bal agyfélteke egyensúlyban van. A külső képek helyett a belső képek kerülnek előtérbe, miközben a viselkedés is megváltozik: csökkennek például a feszültségek és a szorongások, növekszik az életerő és az életkedv (Boldizsár, 2012, 1. oldal; Korbai, 2010).”

Lehet-e oktatni és nevelni a népmesékkal?

A népmese alkalmas „a valóság lényegének megragadására” (Nagy Olga, 1974). Mint ilyen alkalmas arra, hogy rámutasson az élet színére és fonákjára. Legyen szó a legegyszerűbb hétköznapi eseményről vagy az élet egészét érintő kérdésről – e kettő néha fedi is egymást-. A népmesék megoldási utakat mutatnak számunkra. Népmeséink rétegesen rejtik magukba üzeneteiket. A mesékkel foglalkozók egységesen egyetértenek abban, hogy az élő szóbeliség az, amelyben a mesei üzenet hat és alakul, a mesemondó és hallgatósága közös tudata, tudása szerint. Időről időre meg kell azonban erősíteni a ma emberét abban, hogy a népmesékkal érdemes foglalkozni, és a népmesék által őrzött kincset a pedagógiai munkába bevonni.

A tudományos eredmények egyértelműen alátámasztják, hogy a mesék széles eszköztárat biztosíthatnak számunkra. Hitünk és mai tudásunk szerint sok generáción átszűrt lényeges tudást hordoznak, Sándor Ildikó néprajzkutató szerint „a mesék olyan eseményekről,

válságokról mesélnek, amelyek társadalmi berendezkedéstől függetlenül kapcsolódnak az emberi léthez” (Baka, 2018.)

Nagy Olga (1974) így vélekedik: „Egyetlen műfaj sincs, amely az életet így együtt, egyben, egyetlen bámulatos egységben fogná fel a maga tragikus és ugyanakkor optimista kincsségében, mint a mese. Egyszerre tartalmaz gyönyört és fájdalmat, félelmet és szánalmat, démonit és eszményit, élet és halál egyszerre ellentétes és egymásba mégis átsapó élményét”. A néprajzi lexikon népmese szójegyzékében pedig többek között ezt olvashatjuk: „A népmese ugyanis nemcsak az egyhangú munkákat megkönnyítő szórakozás, hanem bizonyos magatartásformákat mutat, problematikus helyzetekben megoldást kínál” (Ortutay, 1977).

Az nem kérdés, hogy a pszichológia, pedagógia vallja, hogy a népmesék alkalmasak a gyermekek oktatására, nevelésére. Boldizsár Ildikó (2010) Meseterápia című könyvében részletez számos tévhitet a mesékkal kapcsolatban, majd hangsúlyozza, hogy a gyógyítás mellett a mesék az oktatásban és mindennapokban is fontos szerepet tölthetnek be. A 21. században fontos feladatunk hát ezt a kincset úgy beépíteni a pedagógiai munkába, hogy valóban oktasson, neveljen és segítsen minket a hagyomány éltetésében is.

Korosztályi ajánlások

A háromévesek már felismerik az állatokat, megnevezik azokat, és utánozzák hangjukat. Meséljünk nekik az állatokról!

4-5 éves korra tehető a mesei tudat kialakulásának kezdete. Amikor a felnőtt belefog a mesélésbe, megváltozik a hangszíne, testtartása és a mimikája. A gyermek ezt érzi, és ő is átlép egy másik világba a mesélővel együtt. Ebben a korban élvezettel hallgatják az énmeséket, amelyek róluk szólnak. Ehhez a műfajhoz szükséges a felnőtt játékossága, de megéri a fáradságot. Az állatmeséket, a sajátos zenei lüktetéssel rendelkező láncmeséket és mondókameséket váltogathatjuk ennek a korosztálynak. Ebben a korban jellemző, hogy a gyerekek unásig kérik ugyanazt a mesét.

A nagy óvodások (5-6 éves kor) már oda-vissza tudnak járni a két világ (fantázia és realitás) között. A mesekezdek („egyszer volt, hol nem volt”, „sűrű, kerek erdőben”) segítik és jelzik számukra, hogy ezt az átlépést könnyedén megtegyék. Utalnak arra is, hogy ami most következik, nem a „való” világban történik. A szereplőket is külön tudják maguktól választani. A mesei történetek minden intelligencia területet érintenek, megmozgatnak. Többek között oldják a szorongásokat, örömforrásként szolgálnak, bővítik a szókincset,

fejlesztik a logikai és elvont gondolkodást. Ebben a korban is mesélhetünk láncmeséket, csalimeséket. Bevezethetjük a többsejtű állatmeséket, rövid tündérmeséket, novellameséket és legendameséket.

Március 15.

Március 15-én ünnepeljük az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kezdetét. Emlékünnep és hivatalos nemzeti ünnep, melyhez külön népszokások, rítusok és hiedelmek nem kapcsolódnak. Viszont sok katonaságról, huszárságról szóló népdalt ismerünk ebből az időszakból.

Ünnepélyeken, megemlékezéseken ezeket lehet színpadra vinni, hagyományos paraszti tánc kultúráinkból pedig a verbunkok vagy az eszközös táncaink közül lehet válogatni.

Március 15-e megvalósítása az óvodában

- Csoportonként történik a megemlékezés.
- Korosztályhoz igazodóan elmondjuk a gyerekeknek, hogy mit ünnepelünk ezen a napon, miért viselünk nemzeti színű kokárdát. Versek, dalok, tánc lépéseket tanulnak a gyerekek.
- Nemzeti színben pompázó alkotások készülnek ábrázolás foglalkozáson, melyeket az ovigalériába kitéve, ünnepi hangulatba öltöztetjük a csoportokat.

7. Április

Népviselet fogalma, jelentősége, kapcsolódása a népszokásokhoz, hagyományokhoz

Népviselet: a falusi és mezővárosi parasztemberek, civisek, pásztorok, esetleg kézművesek öltözete. Az emberi öltözet a legrégebb időtől kezdve nem csupán védte a beleöltözött, hanem díszítette is és kifejezte társadalmi helyzetét. Az elmúlt évszázadok etnográfusok által vizsgált népviseletei ebben az értelemben kifejezték a társadalom paraszti, falusias rétegeihez való tartozást.

A 16. sz. óta ismertek közigazgatási rendelkezések, melyek előírták: mit szabad viselnie a jobbálynak, a városi kézművesnek, nemesembernek. Ettől az időtől kezdve maradtak fenn viseletábrázolás-sorozatok is, amelyek épp az öltözet különbözőségével jelenítették meg a társadalom különböző rétegeit, ill. különböző népek, népcsoportok tagjait.

A népviselet fogalma azonban csak jóval később alakult ki, amikor a közép- és K-európai nemzeti mozgalmak kibontakozásával együtt a paraszti kultúra feltárása megindult. A viselet volt a paraszti műveltség egyik legkorábban számba vett megnyilvánulása, Mo.-on pl. már a reformkorban sorozatosan jelentek meg népviselet leírások, Bikessy-Heinbucher pedig 1816-ban képsorozatot adott ki az akkori Mo. paraszti öltözeteiről.

A néprajztudomány által használt népviselet fogalomba beletartoznak a köznapi és az ünneplő öltözetek egyaránt, az öltözködés egész rendszere. Ez a rendszer kisebb-nagyobb tájegységek szerint változik, és az öltözetdarabok eltérő formái az öltözködés különböző szabályai szerint helyi népviseletek különültek el. Ezekre vonatkoztatva használatos a népviselet szó jelzős összetételekben, mint → [alföldi városi és mezővárosi viselet](#), → [sárközi viselet](#), → [torockói viselet](#). Az ilyen viseletközösségekben a népviselet árnyaltan kifejezte az egyes személyek társadalmi helyzetét, életkorát, állapotát, a különböző alkalmakat. A népviselet egyik sajátága éppen ez a kötöttség és az aprólékosan szabályozott kifejezőkészség.

A népviselet elemei, öltözetdarabok:

A magyar népviselet alapelemeinek olyan egyszerű és az esetek nagy többségében házilag előállítható nyersanyagból készített öltözetdarabok tekinthetők, amelyek a nyelvterület nagy részén ismertek voltak a közeli vagy távolabbi múltban s melyekből magukból teljes öltözetek állíthatók össze. Ide tartozik a vászonból készített → [ing](#), → [gatya](#) és a nadrág, → [pendely](#), → [szoknya](#), → [kötény](#)félék, → [övek](#), a juh szőrös bőréből készített → [elejbőr](#), → [kacagány](#), → [bőrmellények](#), → [ködmönök](#), → [subák](#), bundák, → [nadrágok](#), a gyapjúsövetből készített → [szűr](#), → [zeke](#), → [daróc](#), nadrág. Ezen darabok egyszerű változatai tekinthetők a magyar öltözködés legrégebbi rétegének. Ebbe a régi rétegbe sorolhatók azok az öltözetdarabok, amelyeket férfiak és nők egyaránt viseltek.

2. *Az öltözetek megszerkesztése:* Az öltözetdarabokból úgy lesz viselet, hogy a helyi kívánalmak szerint kiválasztott darabokat meghatározott rendben felöltik. E viseleteket a közönség általában egy-egy helység, táj jellemzésére kiválasztott képekből ismeri. A viselet összeállításának és felöltésének módja azt a célt is szolgálta, hogy a viselő testalkatának megjelenítését közelítse a helyileg elfogadott szépségideálhoz.

3. *A népviselet szerkezeti típusai:* Az egyik a sok rövid szoknyás, ingvállas öltözetké. Másik típusba foglalhatók össze a kevés és hosszú szoknyás, ingvállas-pruszkos öltözetek. Az előbbi két csoportot az érdeklődő közönség is jól ismeri. Kevésbé szokták a népviseletek közé számítani azt a harmadik típust, amelynek polgáris, városias vonásai vannak. Az

öltözetdaraboknak abból az újabb divatú csoportjából állítják össze őket, amelyeket már jobbra gyári kelméből készítenek, általában bonyolult szabással mesteremberek vagy falusi specialisták. Az ismertett női viseletek virágzása idején a férfiaknál még a vászonból való öltözetek felső ruhául is szolgáltak. A vászongatyák formaváltozatai alapján megkülönböztethetők a hosszú és bő gatyát hordó vidékek (Dunántúl, Duna–Tisza köze, matyók, részben a palócok), a rövid és bő gatyát viselők (Tiszántúl) és a szűk gatyás területek (Erdély, Moldva, Bukovina).

4. *Viseletcsoportok. A népviselet táji-történeti tagolódása.* A népviselet különböző megjelenési formái időben változó, kisebb-nagyobb csoportokhoz köthetők. Ezek a hasonló öltözetet viselő csoportok, a viseletcsoportok magukban foglalhatnak akár 40 községet is vagy korlátozódhatnak csupán egyetlen helységekre. Az öltözetnek a viseletcsoporton belül összekötő, kifejező, viszont elkülönítő szerepe van. Ezekben a viseletcsoportokban ment végbe a magyar népviselet különböző táji változatainak kialakulása, változása, fejlődése, elmúlása. A 18–19. sz. fordulójától a formák, színek, anyagok rendkívül kibővült választéka alapján sok különböző helyi stílus alakult ki. A múlt század végétől egyes csoportok a színes paraszti népviseletet átcserélték polgárisra. A 19. sz. jellegzetes viseletei közül számos elhalványodik, megszűnik már az I. világháború idején, mások a II. világháború körül.

5. *Az öltözet, mint kifejezés.* Egy-egy virágjában levő népviselet jelrendszerként is felfogható, amely azoknak, akik ismerték az egyes öltözetdarabok, színek, díszítések és összeállítási módok jelentését, a viselőről, annak állapotáról, koráról, rangjáról-módjáról, foglalkozásáról, arról az alkalomról, amihez felöltözött stb. jóformán mindent elmondott. Ha az öltözet egészét nézzük, az öltözetdarabok anyaga, díszítettségi foka, formája, leginkább azonban színei jelzik viselőjének korát és a felöltés alkalmát. A fehér és piros szín és az arany díszítés a fiatalságé, mely már 35–40 éves koron túl nem viselhető; a „java-béli asszony” már sötétíti, barnába fordítja öltözetét, áttér a zöld, sötétkék, bordó, esetleg lila színekre. A fekete az öregeket illeti.

Húsvét – Nagyhét

Nagycsütörtök

Ekkor volt Jézus és tizenkét apostolának utolsó vacsorája. Azt mondják, hogy ezen a napon „A harangok Rómában mennek”, és majd nagyszombaton szólalnak meg újra.

Ezt a napot zöldcsütörtöknek is hívják, mert spenótot vagy csalánt főznek, hogy ezzel biztosítsák a jó termést.

Árulkodó Júdás, nem kap piros tojást! Mondókánk e napnak emlékét őrzi.

Nagypéntek

Ezen a napon emlékeztünk meg Jézus keresztre feszítéséről. A keresztény hívek legnagyobb gyásznapja ez. A templomban ilyenkor csonka-misért tartanak, és passiójátékokat mutatnak be, melyben Jézus szenvedéstörténetét mesélik el. Több helyen nagypénteki körmenetet is rendeznek. Kálvária- vagy stációjárás is volt, ami szintén a szenvedéstörténetet eleveníti fel.

Több helyen szokás volt a Szent sír vagy az Úr koporsója állítás a katolikus templomban, mely körül imádkoztak és virrasztottak.

Teljes munkatilalom volt az állatokkal és földműveléssel kapcsolatosan, a ház körüli tennivalók közül is csak a legszükségesebbeket végezték el.

Szokásban volt a nagypénteki hajnali mosdás, melynek célja a betegség és a rontás elhárítása volt. Vízét aranyvíznek vagy aranyos víznek hívták. Az állatokat is megmosdatták, hogy egészségesek legyenek.

Nagyszombat

Nagyszombaton sok helyen nagytakarítást végeztek. Ekkor volt a keresztlővíz szentelés, amikor a keresztszülők megajándékozták a keresztyerekeiket és a tűzszentelés, amikor az előző évi szentelt barkából tüzet csiholtak, és azzal gyújtották meg a gyertyákat. Országsszerte feltámadási körmenetet tartottak. Sok helyen még ma is él ez a szokás.

Húsvétvasárnap

Krisztus feltámadásának ünnepe. Véget ér a böjt, a hústól való tartózkodás. Húsvét mozgóünnep, mert kiszámítása a Nap és Hold járásától függ. húsvétvasárnap a tavaszi nap-éj egyenlőséget követő első holdtölte utáni első vasárnap.

Munkatilalom volt ezen a napon is, nem sepertek, nem főztek vagy varrtak. A húsvéti ételszentelés ma is több helyen szokásban van. A húsvéti sonkát, bárányt, tojást, kalácsot, bort a hívők a templomba viszik, ahol a pap megszenteli azokat. Utána otthon a család közösen elfogyasztja az étkeket.

Szokás volt a zöldágjárás is. húsvétvasárnap vagy más tavaszi vasárnapokon a lányok zöld ágakkal a kezükben végigvonultak, kapuztak a faluban. A zöld ág a tavaszt, a természet megújulását jelképezte.

Ilyenkor lehetett megint táncos multságokat tartani, sok helyen húsvéti bált rendeztek.

Húsvét megvalósítása az óvodában

- Csoportonként történik a megvalósítás
- A gyerekek megismerkednek a húsvét hagyományaival, mit ünnepelünk ilyenkor
- Locsolóverset tanulnak, tojást festenek.

Az óvodában a népi hagyományok őrzésének célja, feladatai:

- A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszközrendszerével.
- A gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása.
- A néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

A hagyományörzés érzelmeket kiváltó hatásából fakadóan az **érzelmi nevelés** mindhárom területet áthatja. A gyerek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése az **anyanyelvi neveléstől** szintén elválaszthatatlan.

A hagyományörzés érzelmi hatástöbblete, az örömmel átélt aktivitás, az egészségnevelés, a szocializálódás, az értelemfejlesztés mozgató ereje.

A néphagyományörzésbe ágyazódó gyermeki tevékenységformák:

- a játék,
- a mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerése,
- az esztétikai tevékenységek.

A gyerek a tevékenységek gyakorlása során **tanul**.

Az óvodai nevelésben a néphagyományörzés fontosságát a mindennapok hagyományörző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják.

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyerekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

– A **jeles napok** közül azok kerülnek előtérbe, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésben (karácsony, farsang, húsvét, stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.

– A **népi kultúra** szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a megismerése, belefűzése a mindennapokba fontos feladatot.

Az óvodapedagógus feladata:

- a hagyományainkat életben tartani, megismertetni a gyermekekkel, felhívni figyelmüket azok fontosságára.
- a mindennapokba beleépítve, elérni, hogy az életük természetes része legyen.
- minél több olyan helyzetet teremteni az óvoda mindennapjaiban, ahol közel kerülhetnek a hagyományokhoz.
- az életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő tartalmakkal minden korosztálynak felkelteni az érdeklődését.
- különböző tevékenységformákon keresztül a gyermeki tanulás, fejlődés elősegítése.

A tavalyi év munkaközösségi foglalkozásain leginkább elméleti síkon foglalkoztunk a különböző témákkal. A következő nevelési évben gyakorlatba átültetve, bemutató foglalkozások keretében szeretnénk együtt a kolléganők és a gyermekek megismerkedni a hagyományainkkal, jeles napjainkkal.

Felhasznált irodalom

- Balatoni Katalin-Gunszt Andrea-Hortobágyi Ivett: Ünnepek a néphagyományban (2015)
- Kormos Rebeka-Dr. Deák-Zsótér Boglárka: Népmese- foglalkozások tervezése (2021)
- Benedek Krisztina-Sándor Ildikó: Útravaló, A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában (2010), Hagyományoktatás-Módszertani kézikönyv
- Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, Ünnepi szokások (1997)
- Óvónők kincsestára 2004. április
- Óvodai Nevelés a Művészetek Eszközeivel – Fecskepart Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja
- Néphagyományörző Óvodai Program Gödöllő, 1997

- <file:///C:/Users/lenovo/Desktop/N%C3%A9pi%20hagyom%C3%A1nyok%20oktat%C3%A1sa%20az%20%C3%B3vod%C3%A1ban%20Kiss%20Lajos%20N%C3%A9prajzi%20T%C3%A1rsas%C3%A1g.htm>
- [A néphagyomány, a néprajz szerepe a nemzeti önzonosság ...](#)
- http://real.mtak.hu/1/A_nephagyomany_Pecs_u
- www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/vii-nepszokas-nephit-nepi-vallasossag-A336/szokasok-A355/dramatikus-nepszokasok-nepi-szinjatekok-AA4B
- www.babaszoba.hu/articles/kisgyerek/A_kisgyerekek_tapanyagszukseglete?aid=20201218123931
- <http://receptletoltes.hu/archivum/5138>

FECSEPART
óvoda és bölcsőde

4. sz. melléklet

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENETET SEGÍTŐ MUNKACSOPORT

MUNKATERVE

A 2022-2023-AS NEVELÉSI ÉVRE

Fonyód, 2022. 05. 10.

Készítette:

Madarászné Proity Marianna

FECSEPART
óvoda és bölcsőde

„Az ember is úgy nő, mint a fa, gyökérzetével,
kapcsolatai szerteágazó rostjaival.

Minél több, épebb kapcsolattal szívja a világot,
annál magasabb lombot vethet...”

(Németh László)

Szakmai tevékenység megnevezése:

- Az óvoda-iskola átmenetet támogató szakmai együttműködés megteremtése.

Feladat:

- Óvoda-iskola átmenetet támogató szakmai együttműködés megteremtése, együttműködés fogadó általános iskolával.

A munkacsoport tagjai:

- Huber Livia - óvodapedagógus
- Madarászné Proity Marianna - óvodapedagógus
- Péterné Köcski Mónika - óvodapedagógus
- Tanítók

FECSEPART
óvoda és bölcsőde

Célcsoport:

- Nagycsoportos gyermekek és szüleik.

Alapelvünk:

- Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet a két intézmény közötti nevelő-fejlesztő munka megismerését, összehangolását és együttműködését kívánja meg, melyben fontos szerepe van a nyitottságnak és az őszinteségnek.

A munkacsoport célja, feladata:

- Hatékonyan működő kapcsolat kiépítése az óvoda és az iskola között.
- Egymás munkájának megismerése és megbecsülése. Kölcsönös bizalmi viszony kialakítása.
- A gyermekek zökkenőmentes iskolába kerülésének elősegítése.
- Az óvoda kiemelt feladata a gyermekek korai beóvodázása, a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, hogy segíteni tudja a sikeres iskolakezdést.
- Kudarcmentes iskolakezdés biztosítása.
- A gyermekek a kudarcmentes iskolakezdés érdekében ismerjék meg leendő tanítójukat.
- A gyermekek egyéni fejlettségét figyelembe véve élményszerű tevékenységek, programok szervezése. Vegyenek részt az iskolában játékos foglalkozásokon, órákon.
- A szülők vegyenek részt a tájékoztató megbeszéléseken a beiskolázást megelőző időszakban.
- A gyermekek fejlődésének után követése az általános iskola első évében.

FECSKEPART
óvoda és bölcsőde

- A gyermekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődéséhez igazított, az egyéni adottságokat, fejlődési ütemet figyelembe vevő tanulás megszervezése:
 - A gyermekek önbizalmát erősítő, szorongásmentes, harmonikus, nyugodt légkör biztosítása,
 - az óvodában kialakított szokások továbbépítése,
 - az óvodai módszerekre, játékokosagra, kooperatív tevékenységekre épülő sikeres tanulási helyzetek teremtése,
 - gyermekbarát környezet kialakítása.
- A tapasztalatok kölcsönös átadása, értékelése, a folyamatos fejlesztés lehetőségeinek keresése.

FECskéPART
óvoda és bölcsőde

Feladat	Felelős	Tevékenység	Határidő	Dokumentáció
1. Tanévnyitó ünnepségen a leendő első osztályos gyermekek átadása a tanítóknak. Az évnnyitó műsoron való részvétel.	Kovácsné Halász Éva Huber Lívía Bakó-Balogh Szilvia Némethné Fodor Zsuzsanna Kalmár Ágnes Péterné Köcski Mónika Béres Aliz Molnár Andrea Madarászné Proity Marianna	<ul style="list-style-type: none">• Volt nagycsoportos óvónők részvétele a tanévnyitó ünnepélyen.• Cél: Gyermekek számára az első iskolai napon a beilleszkedés megkönnyítése, zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése.	2022. 09. 01.	Feljegyzés Fényképek
2. Óvoda-iskola átmenet munkacsoport év eleji értekezletének megszervezése, dokumentálása	Huber Lívía Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika Tanítók	<ul style="list-style-type: none">• Óvoda - Iskola átmenet munkacsoport megalakulása.• Éves munkaterv egyeztetése, elfogadása.• Az első félévre tervezett programok megbeszélése, határidők, felelősök egyeztetése.	2022. 09. 30.	Feljegyzés
3. Mihály napi vásár az óvodában	A csoportok óvodapedagógusai Tanítók	<ul style="list-style-type: none">• Tanítók és az első osztályos gyermekek meghívása az óvoda Mihály napi vásárára.	2022. 09. 29.	Feljegyzés Fényképek
4. Könyvtárlátogatás megszervezése, dokumentálása	PMBÁI könyvtárosa Huber Lívía Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	<ul style="list-style-type: none">• Nagycsoportosok részvétele könyvtárfoglalkozáson az iskolában.• Ismerkedés az iskola épületével, a könyvtárral, könyvtárhasználatlaltal, könyvkölcsönzés a csoportok számára.	2022. 10. 14.	Feljegyzés Fényképek

FECsKEPART
óvoda és bölcsőde

Feladat	Felelős	Tevékenység	Határidő	Dokumentáció
5. Az első osztályos gyermekek bemeneti mérése	Fejlesztőpedagógus Tanítók	<ul style="list-style-type: none">Difer mérés elvégzése.Statistika elkészítése.Eredmények kiértékelése.	2022. 10. 30.	Feljegyzés Statistika
6. Márton napi lámpás felvonulás	A csoportok óvodapedagógusai Első osztályos tanítók	<ul style="list-style-type: none">Lámpás készítése.Közös lámpás felvonulás és tánc az első osztályosokkal.	2022. 11. 10.	Feljegyzés Fényképek
7. Óvodapedagógusok óralátogatása az első osztályosoknál, a gyermekek fejlődésének nyomon követése	Kovácsné Halász Éva Huber Livia Bakó-Balogh Szilvia Kalmár Ágnes Péterné Köcski Mónika Béres Aliz Molnár Andrea Madarászné Proity Marianna	<ul style="list-style-type: none">Az elsőosztályos gyermekek fejlődésének nyomon követése óralátogatás alkalmával.Tapasztalatok megbeszélése.További együttműködési lehetőségek megvitatása.	2022. 11. 30.	Feljegyzés Fényképek
8. Iskolacsalogató 1. megszervezése,	Tanítók Huber Livia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	Gyermekek számára: <ul style="list-style-type: none">Az iskola és tanítók megismerése.Az iskola épületének, termeinek megismerése.Személyes kapcsolatok mélyítése.Adventi kézműves tevékenység.	2022. 12.15.	Feljegyzés Fényképek

FECskéPART
óvoda és bölcsőde

Feladat	Felelős	Tevékenység	Határidő	Dokumentáció
9. Tanítói kérdőív kitöltése, kiértékelése, statisztika elkészítése	Huber Lívia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	<ul style="list-style-type: none">Az első osztályos gyermekek fejlődésének nyomon követése a tanítói visszajelzések alapján.	2023. 01. 20.	Feljegyzés Kiértékelés
10. Óvoda-iskola átmenet munkacsoport félévi megbeszélés	Tanítók Huber Lívia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	<ul style="list-style-type: none">Első féléves programok megvalósulásának, tartalmának, sikerességének értékelése.Dokumentációk ellenőrzése.A második félévre tervezett programok megbeszélése, egyeztetése.Határidők, felelősök egyeztetése.	2023. 01. 31.	Jelenléti ív és feljegyzés
11. Leendő első tanítók látogatása az óvodában	Leendő első tanítók Huber Lívia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	<ul style="list-style-type: none">Tanítók részvétele az óvodai játéktevékenységben, bekapcsolódása a szabad játékba.Farsangi kézműves délelőtti a csoportokban.Személyes kapcsolatok mélyítése.	2023. 02. 15.	Feljegyzés Fényképek
12. Március 15.	Tanítók Huber Lívia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	<ul style="list-style-type: none">Nagycsoporthozosok részvétele az iskolai március 15-i ünnepségen.	2023. 03. 14.	Feljegyzés Fényképek

FECSKEPART
óvoda és bölcsőde

Feladat	Felelős	Tevékenység	Határidő	Dokumentáció
13. Leendő első tanítók látogatása az óvodában	Leendő első tanítók A csoportok óvodapedagógusai	• Tanítók részvétele a nagycsoportosok foglalkozásán.	2023. 04. 20.	Feljegyzés Fényképek
14. Szülői értekezlet	Kovácsné Halász Éva A csoportok óvodapedagógusai	• Iskolai igazgató, igazgatóhelyettes, tanítók meghívása a nagycsoportos gyermekek szülei részére tartandó szülői értekezletre. • Szülők részletes tájékoztatása.	2023. 05. 15	Feljegyzés
15. Nagycsoportosok részvétele egy tanítási órán	Leendő első tanítók A csoportok óvodapedagógusai	• Leendő első tanítók óráján való részvétel. • Óvodások bevonása az órai munkába.	2023. 05. 31.	Feljegyzés Fényképek
16. Évzáró, ballagás	Kovácsné Halász Éva A csoportok óvodapedagógusai	• Iskolai igazgató, igazgatóhelyettes, tanítók meghívása az óvodai ballagási ünnepélyre.	2023. 06. 03.	Feljegyzés Fényképek
17. Óvoda-iskola átmenet munkacsoport év végi értekezletének megszervezése	Tanítók Huber Livia Madarászné Proity Marianna Péterné Köcski Mónika	• Éves munka értékelése. • A tervezett programok megvalósulásának értékelése. • Új programok beillesztésének megbeszélése.	2023. 06. 15.	Beszámoló

Fecskepart Óvoda és Bölcsőde

2022/2023-as nevelési év munkaterve

A nevelési-gondozási év 2022. 09. 01-től- 2023. 08.31-ig tart.

2022. augusztus 29.	Nevelést indító év nyitó értekezlet
2022. szeptember 05-től	Beszoktatások , az új gyermekek fogadása folyamatosan, család-látogatások, dokumentáció indítás
2022. november 7.	Szülői értekezlet
2022. november 23.	Családi délután, készülődés az Adventra
2022. november	Fotózás igény szerint
2022. december 06.	Mikulás a bölcsődében
2022. december 20-22.	Karácsony a bölcsődében
2022. december 23-31.	Karácsony és újév között – bölcsődei szünet
2023. február 2.	Szülői értekezlet
2023. február 15.	Bölcsődei farsang
2023. március	Fotózás igény szerint
2023. április 07 .	Családi délután
2023. április 5.	Húsvét a bölcsődében
2023. április 28.	Anyák Napja a bölcsődében
2023. május 27.	Nyílt gyermeknap a bölcsődében
2023. június 01-augusztus 31.	Nyári napirend szerinti gondozó – nevelő munka, kerti parti szülők részére, Óvodalátogatás
2023. augusztus 11.	Nagycsoportosok ballagása
2023. Fenntartói egyeztetés után kerül kihirdetésre	Nyári zárás

Az óvodával egyeztetve a nagycsoportos bölcsődéseink, részt vehetnek az évszakzáró programokon. Természetesen, ha valamilyen program szerveződik még, arra is meghívást kapunk az óvodától.

Fonyód, 2022. 05.16.

Trefeli Renáta
szakmai vezető